

Б Р А Н И Ч

ОРГАН АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У БЕОГРАДУ

Уредник Бранича је претседник Адвокатске Коморе у Београду
Владимир Св. Симић

Власник и издавач Бранича је Адвокатска Комора у Београду
коју представља претседник Владимир Св. Симић

У име Одбора главни уредници:

Др. Видан О. Благојевић и Др. Радоје Ј. Вукчевић, адвокати

САДРЖАЈ:

ЧЛАНЦИ	
Заступници странака по новом грађанском парничном поступку и уводном закону за грађански парнични поступак, који не припадају реду адвоката од милана Ж. Живадиновића, адвоката — Београд.	205
Важност усменог уговора о наградама адвоката од Др. Видана О. Благојевића, адвоката — Београд.	220
О припреми § 20 закона о извршењу и обезбеђењу од Др. Радоја Вукчевића, адвоката — Београд.	224
Злоупотреба права и предности грађанског законика од Драг. Кнежевића, судије Београдског Апелационог суда.	227
Однос између грађанске и кривичне одговорности од Др. Бошка К. Перића, — Београд.	235
СУДСКА ПРАКСА	
Из праксе Апелационог суда у Новом Саду — две одлуке из кривично - правне области од Бранка Јевремовића, судије Апелационог суда у Новом Саду.	246
Уз испуњење осталих услова из §§ 670—674 Грађ. Зак. тужиоцу се има досудити прече право куповине, и ако је купопродајни уговор после подизања тужбе раскинут од Тих. Ивановића, секретара Касационог суда у Београду.	247
Одељак I § 128 к. з. може се применити једино на случај кад ко при делу из § 127 к. з. нанесе повреду тела или здравља из § 181 I к. з. и ни једну другу повреду од Добривоја Дим. Бранковића, претседника Округног суда у Охриду.	248
За расправу тужбеног захтева о нези, васпитању и издржавању малолетног детета надлежан је старатељски суд, а не редовни судови од Јована Д. Смиљанића, секретара Касационог суда у Београду.	249
ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ.	251
БЕЛЕШКЕ.	251
САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА.	255
ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА.	256
НОВЕ КЊИГЕ.	258

Уредништво Бранича налази се у Дечанској 13/II. Рукписи се не враћају. Прештапавање градива из часописа допуштено само са тачним означањем извора.

Бранич доноси: расправе и чланке којима је смер заштита интереса Адвокатског реда и ширење професионалне свести, службена саопштења Адвокатских комора којима служи као званични орган, и расправе и чланке из свих области права и прати развој правног живота у земљи и иностранству.

Бранич излази крајем сваког месеца. — Годишња претплата за Бранич износи 120.— дин. За адвокате изван територије Београдске адвокатске коморе, адвокатске приправнике, судије и судијске приправнике годишња претплата износи 60.— дин. Поједини број 10.— дин.

Б Р А Н И Ч

Год. XXV

Београд, мај 1937.

Број 5.

Реферати на Седмој годишњој скупштини Савеза адвокатских комора Краљевине Југославије у Скопљу

Милан Ж. Живадиновић, адвокат — Београд.

Заступници странака по новом грађанском парничном поступку и уводном закону за грађански парнични поступак, који не припадају реду адвоката

Постоји више разлога који отежавају, ако не и уопште искључују, самостално делање странака у грађанским парницама. Апстрахујући непознавање закона, као општу црту, парничара лаика, постоји једна такорећи заједничка појава код свих ових лица када се упусте у спор и сами пред судом воде парницу, а то је отсуство хладнокрвности и мирног расуђивања ствари. Као последица тога, а нарочито непознавања закона, јављају се поднесци са опширним разлагањима, у којима је битно занемарено, а споредно заузима највећи део, затим пред судом, на рочиштима и усменим расправама, странке се на исти начин без потребе задржавају на споредним чињеницама, ступају у полемику, често и у отворен сукоб, а пропуштају да изнесу оно што би користило њиховој тези. Услед тога, чињеничко стање остаје нејасно и неодређено, а од доказа најчешће се пропусте баш они који су од пресудног значаја. По себи се разуме, да овакво парничење задржава суд, ствара непријатељство и злу крв међу парничарима, а као резултат свега овога, јављају се често пресуде које не одговарају ни праву, ни правичи.

Парничари који су свесни своје неспособности да лично воде спор, још од давнашњих времена обраћали су се за помоћ лицима која се баве заступањем странака пред судом. Али у своје избору заступника, странке се нису увек задржавале на адвокатима, већ су се често обраћале људима који су се, као бивши општински чиновници или шпекуланти, бесправно бавили адвокатским пословима. Ангажовање ових људи као заступника, није за странку

претстављало никакву корист у погледу правне ствари, сем што је била поштеђена да се не сретне са другом парничном страном пред судом. Наравно, да њихово заступање није ни за судове претстављало добит, већ на против штету, јер се њихова вештина није састојала у познавању закона, већ у разним недозвољеним радњама које су сметале уредан ток парнице.

Да би се обезбедила странкама заштита у одбрани права у грађанским парницама, да би се сузбили бесправни заступници, затим у циљу олакшања и убрзања рада у судовима, законодавци појединих земаља још давно почели су да уносе у своје законе нужне одредбе по којима су странке обавезне да за спорове са већим износом и за компликованије правне случајеве, ангажују стручна лица, дакле адвокате или тзв. помоћне адвокате (avoué).

Данашње европско законодавство, у погледу обавезног заступања странака преко адвоката, није једнообразно, али углавном садржи одредбе, ако не принудног, а оно бар релативно принудног, заступања странака преко адвоката.

Због краткоће времена, нисмо били у могућности да прикупимо све податке, али, из материјала којим располажемо, налазимо, да се, по заједничким и врло сличним одредбама, европско законодавство по овоме предмету, може поделити у главном у четири групе.

У прву групу дошле би Аустрија, Немачка, Мађарска и Пољска, где су странке обавезне да узму адвоката када се спор води пред окружним или вишим судовима. За среске судове, односно њему равне судове, углавиом је одређено релативно принудно заступање тј. ако странка жели да је неко заступа, дужна је да ангажује само адвоката, а не неко друго лице. — У Аустрији државу, Федералне железнице, Поштанску штедионицу и још неке јавне установе не заступају адвокати, али их не заступају ни њихови чиновници, већ све скупа заступају тзв. финансијски прокуратори (Finanzprocurator). Прокуратори морају претходно издржати стаж предвиђен за адвокате и положити адвокатски испит. На сличан начин је решено питање заступања ових установа и у осталим земљама из ове групе.

У другу групу би дошле Француска, Италија и Белгија са обавезним ангажовањем тзв. помоћног адвоката (avoué — procureur), за све радње формалног поступка. Уз то су предвиђени императивни прописи по којима су странке дужне, ако хоће да запледоаје узму заступника, да га морају ангажовати из реда адвоката. За спорове из надлежности општинских и њима равних судова, ове одредбе су факултативне природе. — Противно прописима који владају у Француској, у погледу апсолутне подвојености функција адвоката и авуеа, у Италији, по правилу, адвокати врше обе функције, адвоката и прокуратора, пошто закон то не забрањује.

У трећу групу би дошла Енглеска где се по правилу за грађанске парнице увек ангажују: sollicitor (занимање које од прилике одговара авуеу у Француској) и то за формални део поступка и barrister (адвокати) за пледоаје. Међутим, заступање је слободно, изузев кад је странка правно лице, у коме случају је прописано принудно заступање преко sollicitor-а и barrister-а.

Интересантно је напоменути да држава, и ако је по правилу у грађанским парницама заступа Attorney general, узима често за свог пуномоћника адвоката.

У Бугарској не постоји обавезно заступање преко адвоката, али прописано је да сви поднесци који се предају суду морају бити потписани од стране адвоката. Изузетак постоји само за спорове који се воде пред примирителним судом. — Државне банке и јавне установе заступају њихови правни референти који су оспособљени за адвокате.

Најзад, у четврту групу дошле би државе са најнапреднијим законодавством у овоме смислу. То су Холандија и Луксембург. У Холандији је обавезно заступање преко адвоката код свих судова осим код примирителног суда. У ствари и у Холандији постоји деоба на авуее и адвокате тј. за формални поступак је обавезно ангажовање авуеа, а за пледоаје адвоката, али како не постоји инкомпатибилитет, то су сви адвокати у исто време и авуеи, те се одредбе о обавезном заступању стварно односе само на адвокате.

У Луксембургу постоји обавезно заступање преко адвоката пред свима судовима, изузев пред трговачким судом, али и за парнице које расправља трговачки суд, странке су дужне да узму адвокате, ако, по жалби, предмет иде вишем суду. У овој земљи чак је и држава обвезна, ако се појављује као странка у грађанским парницама, да ангажује заступника из реда адвоката.

Као што се види, у страном се свету скоро потпуно, кроз законодавство, манифестовала идеја да је између суда и странака потребан посредник и да тај посредник не може бити ни једно друго самовласно лице, ваћ искључиво адвокат, или бар авуе.

*

До ступања на снагу новог грађ. парн. поступка у нашој држави, као што је познато, било је шест различитих законодавстава која су регулисавали судски поступак у грађанским парницама. Разноликост се огледала и у материји заступања странака преко адвоката.

Тако у Србији, странке нису биле обавезне да ангажују адвокате, уопште, ни пред нижим ни пред вишим судовима. Исто тако није била предвиђена ни сигнатура. Једино што је у закону о јавним правозаступницима од 1865 године било прописано: да лица која нису адвокати немају право на награду када заступају странке пред судом и да председник суда може забранити заступање овим лицима, када тај посао обављају у виду сталног занимања (§§ 6 и 7 Измене и допуне од 30 септембра 1871 године. „Зборник“ XXV страна 12).

У Црној Гори постојале су од прилике исте одредбе.

У Далмацији и Словенији, постојало је принудно заступање преко адвоката у свима парницама за које су надлежни зборни судови, изузев за брачне спорове, и безусловно у поступку пред вишим судовима. Поред тога, постојало је т.зв. релативно принудно заступање преко адвоката у оним парницама пред среским судовима, у којима вредност спорног предмета прелази границу одређену за редовну надлежност среских судова, које, дакле, само изузетно долазе пред срески суд; у овим парницама странке су могле доћи у суд и без адвоката, али су као пуномоћника

могле изабрати само адвоката, ако у месту суда има најмање два адвоката.

У Војводини је постојало принудно заступање по свима парницама у којима вредност парничног предмета прелази износ од 10.000.— динара, затим у меничним парницама, без обзира на вредност парничног предмета, дакле без разлике да ли ове парнице спадају у надлежност средских или окружних судова.

У Хрватској и Славонији постојала је принудна сигнатура свих поднесака који се упућују суду, али на расправама странке су могле доћи и без адвоката.

У Босни и Херцеговини постојало је т.зв. релативно принудно заступање преко адвоката, али само за расправе пред призивним судом, тј. странке су могле и пред призивни суд доћи без адвоката, али ако лично не дођу, могле су бирати пуномоћника само из реда адвоката ¹⁾.

Увиђајући недостатке у закону и несавременост материје која регулише заступање странака, надлежни фактори у Србији још много пре рата почели су да раде на изради новог грађ. суд. поступка. Једновремено радило се и на измени закона о адвокатима са циљем да се, поред аутономије адвокатског реда, бар кроз овај закон осигурају странкама заступници из реда адвоката. Тако постоје два пројекта закона о адвокатима од 1887 и 1901 године, кроз које је ова идеја добро спроведена. Али, ови пројекти нису никада дошли пред Скупштину. ²⁾ Међутим, пројект новог закона о грађ. суд. поступку дефинитивно је редигован 1915 године и предат Народној скупштини као владин

¹⁾ Материјал за заступање странака у другим покрајинама, осим Србије и Црне Горе, узет је у главном из дела др. *Фрање Горшића* „Коментар грађанског парничног поступка књ. I Увод IV/2.

²⁾ Пројект Закона о адвокатима од 1887 год. . . . § 6. „Осим правозаступника не може нико за другога вршити ни усмено ни писмено правозаступничке послове пред државним судовима и властима.

Из овога се изузимају: отац за своју децу, синови за своје родитеље, муж за жену, старатељ за пупиле, задругари и ортаци за своје задругаре и ортаке.

Ако би ко осим ових лица поднео суду или власти, какво писмено, које правозаступник није написао, судови и власти неће узимати у поступак“. § 7 „Кад у ком округу не би било најмање два правозаступника или би ови спречени били, те се не би могли заступања примити, онда је слободно парничару узети кога хоће да га заступа, само ако тај не стоји у изузећу, казаном под бројевима 1, 3, 4 и 5 — § 3.“ (*„Бранич“* 1897 стр. 496).

Пројекат Закона о адвокатима од 1901 год. . . . Чл. 8 „Заступање другог у свима приватноправним пословима, усмено или писмено, спада искључиво у круг рада адвокатскога.

Тужбе, одговори на тужбе, незадовољства и жалбе на пресуде и решења по спорним и неспорним, старатељским, стецинским и кривичним делима, морају имати својеручни потпис адвоката, иначе их судови неће узимати у поступак. Но овим се не искључује, да сваки може сам себе код судова усмено заступати и друге писмене претставке судовима подносити.

Ко без декрета Министра правде ради адвокатске послове и другога усмено или писмено заступа пред судовима, казниће се са 100 до 150.— динара у корист државне касе, а у поновљеном случају поред новчане казне и затвором од тридесет дана.“

Чл. 9 „Кад у коме округу не би било најмање два адвоката, или би ови спречени били, да се заступања приме, онда је слободно парничару узети кога хоће да га заступа, осим ако тај не стоји у изузећу казаном под бр. 1, 3, 4 и 5 чл. 4.“ — (*„Бранич“* 1901 год. страна 484).

предлог. У овом пројекту који је доцније назван „Нишка основа“, било је предвиђено обавезно заступање преко адвоката и код виших судова у свима парницама чија је вредност прелазила суму од 500.— динара, као и у парницама чија је вредност спора била непроцењива. ³⁾

* * *

Закон о судском поступку у грађанским парницама од 13 јула 1929 године, у погледу заступања странака пред судом поставио је два основна правила: 1) обавезно заступање странака преко адвоката у поступку пред зборним судовима свију степена, било да се парница води пред већем или судијом појединцем — § 128 г.п.п., и 2) слободно заступање странака пред среским судовима — §§ 130 и 528.

Прво правило, које садржи обавезно заступање странака пред зборним судовима преко адвоката, има низ изузетака, док друго о слободном заступању странака, односно о праву т.зв. самовласних лица да заступају странке пред среским судовима је интегрално, дакле без изузетка.

Ако изузетке од првога правила поделимо, с обзиром на распоред материје у г.п.п. и уводног законика за г.п.п., добићемо три групе: 1) изузетци који се помињу у §§ 128 и 129 г.п.п.; 2) изузетци садржани у другим прописима г.п.п., и најзад 3) изузетци установљени уводним законом за г.п.п.

Изузетке из §§128 и 129 не региструјемо, јер су сконцентрисани, већ одмах прелазимо на оне који су растурени по другим прописима г.п.п.

Тако, странке могу пред зборни суд доћи без адвоката, или ангажовати за свога заступника свако самовласно лице, још и у овим случајевима: 1) за расправу која би се повела око питања да ли сведок има право ускратити сведочење — § 420 ст. 2; 2) ако у месту парничног суда нема бар два адвоката могу се позив и одговор на позив заменити одговарајућим изјавама у судски записник и зато није потребно да суделује адвокат — § 559 ст. 2; 3) за парничне радње о сиромашком праву § 173 ст. 3 г.п.п.; 4) за расправу која би се повела око питања да ли вештак има довољно разлога да одбије давање свога мишљења (§ 663 г.п.п.); 5) за предлог да суд постави изборног судију (§ 667 г.п.п.) и т. д. ⁴⁾

³⁾ Пројект закона о судском поступку у грађанским парницама од 15 јула 1915 године.

§ 102. — „У парницама чија вредност прелази преко 500.— динара, или чија је вредност непроцењива, парничне стране морају бити заступљене пуномоћником из реда јавних правозаступника. Али ни у овим парницама није забрањено странкама, да у пратњи свога пуномоћника, дођу пред суд, и ту поред њега, дају усмене изјаве, кад их суд позове или саме за потребно нађу“.

§ 117. — „У споровима који се могу само водити преко јавног правозаступника, претседник ће наредбом одбацити као неуредно писмено тужбе и одговоре на тужбу, у којима нема доказа да су их писали јавни правозаступници.“

⁴⁾ в. (1). Коментар грађ. пар. пост. „Др. Ф. Горшића књ. 1 стр. 441 (2) „Судски требник грађ. парн. пост.“ Лаз. Урошевића; (3). Теоретско практични приручник Југ. грађ. парн. права од Др. Хуга Верка стр. 29; (4). „Грађ. процес. право од Др. Драг. Аранђеловића стр. 150; (5). „Грађ. процес. право“, од Др. Срећка Цуље, стр. 207; (6). „Коментар грађ. парн. пост.“ од Др. Георга Најмана — превод Др. Саве Греговића, књ. 1. стр. 329. (7) „Бранич“ од 1934. г.—

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Најзад долазе изузетци из Уводног закона за гпп. (чл. 8 и 23), од којих је нарочито од интереса чл. 8, јер се у пракси приметила тенденција да му се даје специјално широко тумачење на штету принципа принудног заступања странака преко адвоката.

* * *

Прелазећи на анализу појединих група, задржаћемо се на спорним случајевима у теорији и пракси за сваку групу посебице, затим ћемо, држећи се исте деобе, покушати да изнађемо могућности: 1) да се сузбије рад пискарача који се као самовласна лица и даље редовно јављају као заступници странака у грађанским парницама, и 2) да се тачно утврди број и назив установа, које имају право да их у грађанским парницама, где је прописано обавезно саступање преко адвоката, заступају, место адвоката, њихови претставници.

Главни домен рада тзв. самовласних лица, као заступника странака, су срески судови. Закон је јасан и одређен, да странке, у овоме случају, све и ако ангажују заступника не морају габирати из реда адвоката, већ су слободне да узму које хоће самовласно лице. Ограничења изложена у § 130 гпп., по коме се за заступнике не могу узети лица која су позната као пискарачи, без икакве су важности, јер судови такве особе често не признају као пискараче ни у случајевима када противу њих постоји тужба са доказима, а најмање ће их третирати као такве, по својој сопственој иницијативи.⁵⁾ Међутим, овде, као и у случајевима где постоји слободно заступање пред зборним судовима, поставља се питање примене § 249 гпп. По овоме пропису председник има да наложи странци, која није способна да се разговарно изјасни о предмету правног спора, да на рочиште дође са способним пуномоћником, ако је потребно са адвокатом. Као што се види, закон није тачно предвидео у коме ће случају председник наложити да странка дође са обичним пуномоћником, а када са адвокатом, што наравно није целисходно, ако се жели сузбијање пискарача. Постоји знатна разлика између ових двеју ситуација, тј. када сама странка, спонтано, за случајеве где је то дозвољено, овласти да је у парници заступа лице које није адвокат, па макар то био и пискарач, од ове ситуације где сам суд упућује странку да узме себи заступника и када странка, поступајући по налогу суда, изабере том приликом баш пискарача, кога суд прими као способног пуномоћника. Овде се поставља питање и о поступку суда у случају да странка, која добије налог у см. § 249 гпп., докаже да је сиромашна и са тога разлога изјави да није у могућности да изабере способног пуномоћника. И ако овде не постоје услови за одређивање адвоката, суд би се сигурно обратио адвокатској комори са тражењем да именује адвоката по званичној дужности. Али адвокатска комора

Расправа *Др. И. Машијевића*, Адвокатско заступање у грађанским парницама* стр. 197.

⁵⁾ Из статистике тужби противу пискарача Адвокатске коморе у Београду види се да се број ових тужби скоро сваке године повећава, и да се проценат ослобођујућих пресуда стално креће око 50%.

не би била дужна да по овоме тражењу поступи, јер не постоје услови за одређивање адвоката сиромашној странци.⁶⁾ С друге стране тзв. самовласна лица немају нити комору, нити удружења, да би се суд њима могао да обрати да сиромашној странци одреде по званичној дужности способног пуномоћника. И тако би се дошло у компликовану ситуацију: или да се застане са спором тј. да суд призна да није у стању да подели правду, или да се покрећу државни службеници сјодно § 165 тач. 4 гпп., међутим, и једно и друго је штетно за правосуђе и државну администрацију.

Установа слободног заступања странака правда се тиме, што је поступак пред среским судовима једноставнији и што би за странке било велико оптерећење када би и за парнице пред среским судом морале да плаћају адвоката. Исти су разлози, од прилике, и за случајеве по којима је по закону дозвољено слободно заступање странака пред зборним судовима. Ми се не би могли сложити ни са једним од наведених разлога. Јер, прво, не стоји чињеница да је поступак много једноставнији пред среским судом, пошто и овде постоје пресуде због изостанка и овде постоје §§ 260 и 576 гпп., затим прописи о строгим роковима итд, што је све за странку — лаика — толико компликовано, да ће и крај све пажње врло често морати да погреша.⁷⁾ Исто тако погрешан је аргумент да би странке у овом случају биле исувише оптерећене ако би морале да ангажују адвоката, јер су адвокатски трошкови, с обзиром на нову тарифу, за заступање пред среским судом минимални, а за странку је несразмерно мање оптерећење када плати адвокату ове незнатне трошкове од оне ситуације, када, услед строго формалистичког поступка, изгуби парницу.

Ако се задржимо на овоме питању ради оцене да ли је интерес државе, као законодавца, боље заштићен када се странке оставе саме себи код поступка који је познат као скроз формалистички, или када се странкама наложи принудно ангажовање

⁶⁾ Адвокатска комора у Загребу имала је овакав случај и одбила је да одреди заступника сиромашној странци. Апелациони суд у Загребу сложио се са одлуком Загребачке адвокатске коморе (в. „Одвјешник“ од 1935. г. св. VII. стр. 126).

⁷⁾ „Истина да је у закону предвиђено да је судија дужан да у парницама које се воде пред среским судом укаже помоћ странци која дође пред суд без адвоката — § 528 г.п.п., али се од њега не може очекивати да у сваком случају, замени адвоката, нити ће он моћи да помогне странци када се појаве услови за доношење пресуде због изостанка, или ако странка пропусти који од строгих рокова предвиђених у гпп. Али, уколико ова заштита постоји за спорове које странке воде пред среским судовима, о томе нема речи ни уколико у погледу слободног заступања пред зборним судовима, а напред смо видели да, поред првога рочишта, има још доста случајева, где је странкама слободно да дођу пред зборни суд без адвоката.

У „Правосуђу“ од 1936 године (страница 251), изашао је чланак судије Филипа Ђосића под насловом „Потреба измене § 260. гпп.“ у коме г. Ђосић предлаже измену овог прописа уколико се тиче суђења пред среским судовима да би се ублажиле последице за странке које долазе пред суд без адвоката. Ми се не би могли сложити са овим предлогом, јер се формални закон у погледу управљања парницом не може цепати на више категорија, а што је главно, као што смо напред видели, није то једини пропис који прети странци да неправично изгуби парницу, када сама, не познавајући закон, дође пред суд да заступа своју ствар.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIJZ.BS

адвоката видећемо да ће странке увек лакше сносити исплату адвокатског хонорара, него што ће држави опростити када због извесних пропуштања изгубе парницу која би иначе имала да се реши у њихову корист. А безброј је примера са којих странка може на овај начин да изгуби процес. Познати су случајеви да је странка, на позив суда, дошла на расправу много раније него што је фиксиран сат за почетак расправе, али услед тога што се у моменту прозива није затекла у судском ходнику, или се за неколико минута удаљила, донета је пресуда због изостанка и странка је изгубила право, које је иначе у парници било сигурно и које се имало решити у њену корист. Нису потребни даљи примери, али подвучимо да наш свет не може да разуме такве пресуде и да оне у парничару изазивају само револт противу суда, противу правосуђа и државе. Неправда коју парничар осети у томе моменту не заборавља се и не да се никаквим новцем накнадити.

Законодавац је сматрао да се, с обзиром на величину спорне суме и на незнатност предмета, може у овим случајевима оставити странци на вољу да сама води парницу, ако сматра да је за то способна, а у случају да се не осећа сигурном оставио јој је на вољу кога ће себи за пуномоћника изабрати. Дакле, оставио је да бира између адвоката и т.зв. самовласних лица. Нас моментално не интересује која својства треба да има извесно лице па да се може назвати самовласним. Нас овде занима питање: из кога друштвеног реда законодавац је мислио да парничари могу бирати те заступнике, када је већ изразио своју вољу да се за овакве заступнике не могу узети људи који су познати као пискарачи. Када једна странка оцени да није способна да се на суд појави да сама брани своје право, она ће свакако тражити за свога заступника лице за које верује да ће то умети боље од ње да изведе. Тражећи такво лице, она се сигурно неће задржати на оним људима који су, по своме знању и занимању, исто тако далеко од права и закона као што је и она сама, него ће свој избор упутити онима за које је чула и сазнала да се тим послом баве и да га разуме. И шта је природније, него да се обрати баш некоме пискарачу, који је вечито у околини суда и судских чиновника. Ретки су примери да је такав парничар, који заобилази адвоката, у ближем сротству са каквим судијом у пензији или чиновником са правним факултетом опет у пензији, а још ређи су случајеви да би се ти људи примили тога посла, мимо и поред адвоката, када их има у месту парничног суда. И тако, ако суд не обрати пажњу, ако друга парнична страна не приговори, пискарач несметано ради и закон се свакодневно изиграва и то баш на штету странке коју је законодавац хтео да заштити. Јер не треба се заваравати у томе да ова самовласна лица раде бесплатно. Напротив, њихови су хонорари још много већи од адвокатских. Исто тако не треба изгубити из вида да имућнији парничари, ако сами не иду на суд, бирају заступнике искључиво из реда адвоката и тако, онај сиротији сталез, на чију се заштиту и мислило, бачен је на милост и немилост т.зв. самовласним лицима, који су у ствари надриписари или судски

паци како их у последње време зову због крађе судских до-
ставница и читавих аката у суду.

А шта да кажемо за судије среских судова који су, крај
свог посла, принуђени, по важећем поступку, да упућују неуке
странке, које дођу пред суд без адвоката најелементарнијим про-
писима из права. И опет крај свег њиховог труда, замарања и
губитка времена, није искључено да такве странке изгубе пар-
нично из чисто формалних разлога. Судије су у оваквим случа-
јевима још оптерећене да пишу, односно примају на записник
рекурс (§ 614 гпп.), па чак и призив (§ 559 гпп.), ако у месту
парничног суда нема бар два адвоката, што је законодавац мо-
рао осигурати, јер је могао очекивати да ће се, услед слободног
заступања странке, смањивати број адвоката у седиштима среских
судова са незнатнијим бројем становника.⁸⁾

Ми не пледирамо да се установи обавезно заступање преко
адвоката за парнице које се воде по систему слободног засту-
пања, делимично пред зборним судовима и интегрално пред сре-
ским судовима, али би предложили да се, приликом измене гпп.,
предвиди релативно принудно заступање преко адвоката за све
случајеве, где је предвиђено слободно заступање, т.ј. да странке
ако хоће да узму заступника да га морају бирати само из реда
адвоката. Дефинитивну редакцију овога предлога, са потребним
појединостама, даћемо при крају реферата.

*

Излагањем у предњем одељку обухватили смо слободно
заступање пред среским судовима и изузетке од принудног за-

⁸⁾ В. „Коментар грађанског парничног поступка“ од *Др. Георга Најмана*
(превод *Др. Сава Греговића*) — објашњење уз § 141 г.п.п. Књ. I Стр. 370 и 371—
„Ко је проводи усмене расправе, веома је често приметно да се странке, које
нису правно образоване, често уздржавају да наведу чињенице и тврђења
било што незнају да цене њихов замахај, па их због тога као неважне, по њи-
ховом мишљењу, прећуте, било што немају довољно присебности духа да исте
изнесу, или што, по своме начину износе потпуно небитне ствари опширно и
поновно, те често пута незнају више шта су изнеле, а шта нису...”

... „Од велике је важности интервенција адвоката и за суд. Ток послова је
онда много лакши и бржи. На расправама са странкама, најчешће стаје много
труда и времена док се постигне преглед чињеничног стања нарочито ако обе
странке лично воде спор, те суд мора да обе упуту да ствар изложи и објасне.
Овај ће рад бити веома отежан ако се једна странка, огорчена и узбуђена држа-
њем противне странке, неда никако навести да изложи цело стање ствари, већ
увек одговара само на поједина тврђења противне странке, те у своме узбуђењу
није вољна да поступи по упутствима судије...”

„Не треба заборавити ни то, да се адвокатима по § 443 (§ 539 Ј. гр. п. п.)
може наложити, да у поступку пред среским судовима мењају писмена о спор-
ним тачкама и да на расправи, ради олакшања уношења у саписник, чине пред-
логе и изјаве кратким записима — § 265. (§ 261 Ј гр.п.п.) чиме се суду исто
тако уштеђује труд и време, што је нарочито важно за расправу. Судовима се
чини важно олакшање од стране адвоката ван расправе и тиме, што су исти
дужни да своје предлоге, молбе и саопштења подносе писменим поднесцима,
услед чега отпада уношење у записник — које је често веома тешко...”

... „Што се једна расправа брже развија, наредна ће утолико пре доћи на
ред; што је мање напорна била једна, утолико духом свежији прелази судија на
следећу. Што је боље и јасније било излагање и расправљање, утолико правил-
нија пресуда, утолико убедљивији и детаљнији разлози пресуде, утолико ће деј-
ство више задовољити оне, који траже право...”

ступања преко адвоката пред зборним судовима који су изузетци побројани у разним прописима гпп. и Уводног закона. Остаје, дакле, да опширније региструјемо, у већ изложеном правцу, прописе § 129 гпп. и последњег става § 128 гпп. у вези чл. 8. Уводног закона.

§ 129 гпп. предвиђа субјективно изузетке од принудног заступања странака преко адвоката пред зборним судовима. У часописима нисмо нашли објављене приказе из судске праксе у вези са овим прописом, а теоретичари и коментатори гпп. размислила се, углавном, уколико се тиче права именованих лица у § 129 гпп., да заврше започету парницу без адвоката, када им у току процеса престане функција, која им је омогућила да спроведе пред судом без адвоката. Тако Верона и Чуља у свом коментару гпп., изјашњавају се да се и за парнице које су у току, мора ангажовати адвокат, чим такав заступник престане да активно врши коју од функција побројаних у § 129 гпп. док је Др. Аранђеловић мишљења да означена лица из § 129 гпп., неће моћи да заврше започету парницу само ако им је функција престала услед дисциплинске осуде, и то чак и у овом случају само где су законски заступници, а у спору где су они лично парничари могу, и у том случају, да наставе и заврше парницу без адвоката. На сличан начин решава ово питање и Др. Најман, само Др. Најман се базира на мишљењу Министарства правде у Бечу, које је издато у вези са овим прописом и зато, а с обзиром и на остале коментаторе, налазимо да је гледиште Вероне и Чуље исправније⁹⁾.

*

У погледу заступања државе, задужбина (јавних заклада) самоуправних тела, друштава и т. д. имамо два прописа и то: 1) последњи ст. § 128 гпп. који гласи: „Заступање ерара и јавних заклада уређује се посебним законом“ и 2) чл. 8 Увод. зак. за гпц, који, по тој материји гласи: „Остају у важности прописи о заступању у грађанским парницама државе и имовинских маса којима управља држава и законски прописи о заступању у грађанским парницама, општина и других самоуправних тела, затим имовине верских заједница, даље друштава, задруга и братинских благајница“...

Као што се види, Законик о судском поступку у грађ. парн. у погледу заступања проширен је уводним законом, али без довољно прецизности, тако да се не може ни предвидети на кога се све односи ова одредба чл. 8 увод. зак. и у коме правцу би се она имала тумачити. У пракси најчешће се жели, да се чл. 8 увод. зак. примени у циљу ослобођења од принудног заступања преко адвоката у парницама где је то заступање обавезно. Међутим, ми налазимо да се баш у томе смислу ретко која установа може овим прописом

⁹⁾ В. (1) Коментар зак. о суд. пост. у грађ. парницама од *Анше Вероне* и *Др. Срећка Чуље* стр. 205; (2) Грађанско процес. право од *Др. Драг. Аранђеловића* књ. 1 стр. 150; (3) Коментар грађ. пар. пост. од *Др. Фране Горшића* књ. 1 стр. 445; (4) Судски требник грађ. пар. пост. од *Лазе Урошевића* стр. 132; (5) „Бранич“ од 1934 год. Расправа *Др. И. Матијевића*, „Адвокатско заступање у грађанским парницама“ (стр. 198 и 199).

да користи. Ако издвојимо државу и задужбине, за које постоје специјални прописи у закону о државном правобраниоштву и у закону о задужбинама ¹⁰⁾, и пређемо на испитивање законских прописа о заступању у грађанским парницама у колико се тиче оних установа, које се најчешће јављају као парничне странке у грађ. парницама, а оно што будемо утврдили за њих вредеће и за остале, видећемо да осим једне од њих, која има изрично предвиђено овлашћење о заступању у закону о својој организацији, ни једна друга установа нема право да се овим чланом користи у томе смислу, да у парницама за које је прописано обавезно заступање странака преко адвоката, упућује на суд своје чиновнике или друга самовласна лица.

Да почнемо са општинама, које су у чл. 8 увод. зак. означене одмах после државе и имовинских маса којима управља држава.

По чл. 86 тач. 6 закона о општинама за Краљ. Србију од 5 јуна 1903 год.

„Општински одбор бира пуномоћника који ће заступати општину пред судом и даје му пуномоћство, а тако исто бира пуномоћника и издаје пуномоћство за остале специјалне општинске послове.“ ¹¹⁾

По чл. 84 новог закона о општинама од 14 марта 1933 године: „Претседник је претставник општине у свима њеним односима и пословима“.

Исту одредбу има закон о градским општинама од 22 јула 1934 год. у § 96, а у § 95 овога закона, у погледу заступања градских општина, стоји још и ово: „...Не могу се пренети на сталне одборе следећи послови:..... 6) вођење парнице које не спадају у редовну управу градске имовине; именоване правних заступника у таквим случајевима и сталних правних заступника“.

Јасно је, дакле, да је у оба случаја, и по старим и по новим законима о општинама, реч о телу које је надлежно да изабере пуномоћника и о лицу које има да претставља општину. Али, из ових прописа нипошто се не може извести да је, и после ступања на снагу новог гпп. и уводног закона за гпп., општина власна да изабере свога чиновника, или друго које самовласно лице, за пуномоћника у грађ. парницама и у оним случајевима, где је по закону одређено принудно заступање преко адвоката. Ако би се тако тумачили ови прописи, дошло би се и до те немогуће ситуације, да пред зборним судом, апелацијом и касацијом, где је изрично предвиђено обавезно заступање преко адвоката,

¹⁰⁾ В. (1) Закон о државном правобраниоштву од 15 јула 1934 год. — § 3 „Државно правобраниоштво заступа државу пред судовима и осталим властима, као и пред свима лицима, осим ако није нарочитим законом друкчије наређено“. (2) В. чл. 2 Уредбе о раду државног правобраниоштва од 30 децембра 1936 год. (Служб. Нов. од 8 фебруара 1937 год., — (3) § 15 Закона о задужбинама од 6 јула 1930 год.: „Управа заступа задужбину према другим лицима, а према властима само утолико уколико је за то опуномоћена од Министарства просвете, које је у првом реду надлежно заступати задужбину код суда и других власти. ...Ако је управа задужбине поверена којој другој јавној власти, задужбину ће код других власти заступати државно правобраниоштво. Остале задужбине може заступати државно правобраниоштво само по нарочитом овлашћењу Министра просвете“.

¹¹⁾ Сличне одредбе постојале су и у законима о општинама на осталим правним подручјима наше државе.

општине заступају сеоске ћате и деловођа, а познато је да су лица са овим занимањима, у најчешћем броју случајева, главни претставници пискарача и тзв. адвоката будаклија.

Долазе затим извесне банке, уреди и благајне, који се такође позивају на разне прописе закона о својој организацији, приликом доказивања да их у свима судским инстанцама могу заступати њихови чиновници, или друга самовласна лица:

Државна хипотекарна банка у погледу заступања, има један недовољно јасан пропис у чл. 69 закона о своме уређењу, који гласи: „Управни одбор одређује лица која ће у појединим дирекцијама и филијалама Државне хипотекарне банке својим потписима давати признанице на примљене вредности за Државну хипотекарну банку. Издаје пуномоћства за послове који се свршавају за Банку и издаје специјална овлашћења шефовима дирекција и управницима главних филијала да они сами, као одговорни наредбодавци по решењима Управног одбора, обављају посао у дирекцијама и главним филијалама. Као такви они ће потписивати налоге за исплату сума на односним благајницама“.

Поштанску штедионицу заступа генерални директор односно његов пуномоћник, а филијале њихови директори — Правилник од 20 октобра 1922 године и Правилник од 9 марта 1925 године. (Служб. Новине 61-XII).

Братинску благајну заступа месни управни одбор пред надлежним властима и приватним лицима, у колико се тиче болесничке благајне, а главни управни одбор у колико се тиче инвалидске и пензионе благајне, као и фондова болесничких благајни. — чл. 21 и 23 Правила братинске благајне од 1 децембра 1924 године. (Службене Новине од 31 јануара 1925 године број 21).

Окружни уред за осигурање раденика, у погледу заступања, има прописе у §§ 138 и 149 Закона о осигурању раденика од 14 маја 1922 године, по којима Уред колективно заступају претседник и равнатељ, односно њихови заменици.

Као што се види, наведени прописи третирају питање претстављања ових установа према властима и трећим лицима. Ни један од наведених прописа не садржи законске одредбе о заступању именованих установа у грађанским парницама, те се, у односу на ове установе, чл. 8 уводног закона има тако разумети да ће одређени претставници и даље заступати своју установу и пред судом, као и пред трећима, на исти начин као што свако физичко лице то чини у своје име. И као што је свако физичко лице власно, где је одређено слободно заступање, да се лично без пуномоћника јави пред суд и да своју ствар заступа, тако исто и одређени претставници имају право да то чине за своје респективне установе. Али тамо, где престаје могућност физичком лицу, да само, без адвоката, продужи судске радње, ту је граница и за ове претставнике и они су у том погледу једино власни и, по закону, одређени да за установу, коју претстављају, бирају адвоката и да му пуноважно за ту установу издају пуномоћство. — § 102 гпп.

Да се у погледу тач. 2 чл. 8 уводног закона за гпп. не може дати друго тумачење утврђује се, поред наведеног, такође

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB

из ове две околности: 1) Законом о изменама и допунама Закона о Привилегованој аграрној банци од 5 децембра 1931 године (§ 8), установљен је нов члан 56 г. по коме је банка власна да изабере себи за пуномоћника свако самовласно лице и у случајевима, где је законом прописано да странку мора заступати адвокат, и 2) Касациони суд у Београду, одлуком својом Рев. бр. 1082/36, одлучио је да Уред за осигурање радника мора ангажовати адвоката у свима случајевима за које је по закону прописано обавезно заступање преко адвоката, без обзира на чл. 8 уводног закона за гпп.¹²⁾

Дакле у прилог наше тезе имамо два аргумента и то: један

¹²⁾ „Бранич“ 1937 год. св. бр. 3 стр. 144 — *Иван Пешковић*, секретар Касационог суда у Београду — По спору Окружног Уреда за осигурање радника из Београда, противу масе поч. Ј. С. због неисплаћених доприноса, Касациони суд је вратио списе Окружном суду да позове тужиоца да своју ревизију допуни тиме што ће исту потписати овлашћени адвокат и да исти адвокат приложи пуномоћје. Међутим Уред није поступио по овом захтеву, већ је истакао да по §§ 138, 143 и 149 зак. о осигур. радника, Уред могу заступати претседник и праватељ или њихови заменици.

Касациони суд је закључком својим Рев. 1082/36 од 23 новембра 1936 год. вратио списе првостепеном суду са наредбом да тужилац поднесе ревизију потписану од стране овлашћеног адвоката у смислу § 128 гр.п.п. и дао је ово образложење:

„И не упуштајући се у оцену ревизионог навода, Касациони суд је приметио, да ревизија тужилачке стране није потписана од стране адвоката, како то захтева § 600 тач. 4 в. § 131 гр.п.п., пошто се ова спорна ствар води пред зборним судом. Касациони суд је узео у оцену и поднесак тужилачке стране од 14 новембра 1936 [год., којим обдија да поступи по оваквом ранијем захтеву овога суда, па налази, да је погрешно позивање тужиоца на прописе §§ 138, 143 и 149 зак. о осигурању радника. Наиме ови законски прописи установљавају само то, да се средишни Уред за осигурање радника са својим окружним уредима има у смислу одредаба грађанског законика (§ 36.) да сматра правним лицем, способним да узима на себе обавезе и да стиче права, и да ову правну личност представљају у односу према трећим лицима колективно претседник и равнатељ односно њихови заменици, а да им за то није потребно нарочито пуномоћје. Ове одредбе закона о осигурању радника проглашују само начело да се Средишни Уред за осигурање радника (§ 138) и његови окружни уреди (§ 149) имају сматрати правним лицима у смислу § 36 грађ. зак., и у исто време одређују; ко ће њих, као правна лица претстављати у односу према трећима, који ступају у правне односе према оваквим правним лицима, која физички не постоје. Овакво право претстављања из § 138 и § 149 з. о осиг. радника не може се изједначити са заступањем од стране адвоката парничара у спору пред зборним судовима, које предвиђа § 128 гр.п.п. и које је изречено у сасвим другом циљу. Лица која претстављају тужилачку страну, ако нису у исто време и адвокати, не могу заступати тужилачку страну у спору пред зборним судовима, и ако се они у таквом спору морају појавити као правни претставници њени, јер њихово право заступања цени се по §102 гр.п.п. а не по § 128 гр.п.п., тј. они се јављају само као заступници пословно неспособних лица, која самостално, без садејства других, не могу преузети парничне радње, јер немају своју физичку вољу. А ове заступнике, као и сваку парничну страну мора заступати адвокат у спору, ако је такво заступање по закону обавезно.

„Позивање тужиоца на § 129 тач. 3 гр.п.п. такође је неумесно, јер Окружни уред за осигурање радника није државна установа (ерар) нити претставља какву задужбину (јавну закладу), већ је то јавна установа заснована на начелу самоуправе (§ 143 зак. о осиг. рад.) која има за циљ спровођење социјалног осигурања једног одређеног круга људи—радника. Па како у закону о осигурању радника нема нарочитог прописа, који би овлашћивао окружни Уред за осигурање радника, да његови правни претставници (претседник и равнатељ из § 149 зак. о осиг. радника) могу самостално заступати њега и у грађанским парницама, где је прописано обавезно заступање адвоката, то је погрешно позивање тужиоца

позитиван закон и одлуку највишег суда у земљи. Сматрамо да је непотребно нарочито подвлачити, да Привилегована аграрна банка сигурно не би захтевала овакву једну одредбу, нити би је законодавац санкционисао, када би члан 8 увод. закона за гпп. у истини садржавао за њу ту повластицу. А када те повластице нема за Привилеговану аграрну банку без специјалног закона, не може је бити ни за друге установе и тела, која су са њом идентична. Друго је питање, међутим, колико ова одредба одговара општим принципима установљеним новим гпп. Поводом тога Др. Фрања Горшић, у своме делу „Коментар грађ. парнич. пост.“, најстрожије је осудио овакав преседан и ми са наше стране можемо само поздравити и одобрити његову критику.¹³⁾ Исто тако врло радо поздрављамо и одлуку Касационог суда, којом је, тумачећи јасно и прецизно дух и смисао новог гпп., дао један одличан прилог поштовању његових основних принципа.

*

Закључујући овај реферат, а пре него што изнесемо наше предлоге за резолуцију, сматрамо за потребно да потсетимо на закључке донете на I редовној скупштини нашег Савеза одржаној 29 марта 1931 године у Загребу и на VII конгресу Међународног савеза адвоката одржаном од 3—6 септембра 1936 год. у Бечу.

Ти закључци гласе: 1) „Да државни ерар и остале установе имају бити заступане по правнички квалификованим лицима, првенствено по адвокатима, те да се судови упуте да ни у пракси немају давати заступницима тих јавно правних тела онаква изнимна овлашћења каква се косе с начелима једнакости странака пред судом“,¹⁴⁾ и 2) „Задатак и право адвоката јесте да даје стран-

на чл. 4. тач. 1. уводног закона за зак. о грађ. парн. пост. Ово право не може се засновати ни на чл. 8 тач. 2 истог уводног закона, а са истих разлога,

„Најзад позивање тужиоца на једну ранију одлуку овога суда — (Рек—495/35) неумесно је, јер одлуке судске не претстављају закон (§ 9 и § 11 грађ. зак.) већ само тумачење закона од случаја до случаја, те како ова одлука није донета у овоме спору, она по § 605 гр.п.п. није ни обавезна.

„Зато је Касациони суд и донео одлуку као у диспозитиву, наређујући тужиоцу да прибави потпис адвоката на изјављеној ревизији, да не би Касациони суд са њом поступио по § 607 у в. § 565 гр.п.п.“

¹³⁾ „На овом месту треба поменути једну до сада још усамљену појаву из наше најновије законодавне ере, јер је та појава за сваку осуду. Законом о измени и допуни закона о Привилегованој аграрној банци од 5 децембра 1931 год. Служб. нов. од 5 децембра 1931 год. бр. 285-ХСIII (§. 8.) унета је, у првобитни закон у виду новог члана 56 г. одредба да Банку пред судом може заступати свако од ње опуномоћено лице, и овде где је законом прописано, да странку мора заступати адвокат. Оваквим прописом било би правило из § 128 гр.п.п. поремећено чак и у случају ако би се код пуномоћника Привилеговане аграрне банке претпоставила квалификација која се тражи у погледу такозваних субјективно изузетних лица поменутих у наредном § 129 гр.п.п. У толико више недопустљиво је да се за пуномоћника поменуте Банке уопште не предвиђа никаква посебна квалификација. Ми смо мишљења да овакав један изузетак уопште не може остати у важности, па с тога скрећемо пажњу меродавнима на потребу измене поменутог § 8 новеле. Наш нови гр.п.п. сме и мора захтевати да му се читав наш привредни и социјални живот прилагоди. За привилегије у његовом саставу нема места, јер многи прописи свакоме гарантују правила, брз и јефтин поступак. С тога је подређивање целокупне садржине гр.п.п. интересима појединача истоветно с рушењем те садржине. Намеће се чак и питање ревидирања свих привилегија које постоје на основу ранијих закона. Ове привилегије не само да

кама правне савете да их брани и заступа. Једино адвокат може да буде посредник између суда и странке, изузевши случајеве мање важности, када се странке могу саме бранити или уступити заступања члановима своје породице".¹⁵⁾

* * *

Са свега изложенога, предлажемо доношење овога закључка: VII редовна годишња скупштина Савеза адвокатских комора Краљевине Југославије, пре свега, констатује и подвлачи: (1) да је прописом § 130 гпп., без обзира на његов други став, омогућен рад пискарачима у знатном обиму, да су услед тога странке изложене опасности која увек постоји када је у једном спору заступа пискарач и да интереси државе и нормалног тока пословања у судовима захтевају да се рад пискарача потпуно сузбије, и (2) да је услед нејасне стилизације чл. 8 уводног закона за гпп. настало погрешно тумачење у погледу примене принципа обавезног заступања странака преко адвоката у случајевима предвиђеним у закону о судском поступку у грађанским парницама. Са ових разлога, скупштина доноси ове закључке:

А

У колико се тиче § 130 гпп.

1) Да се тражи од Министарства правде да пошаље расписреским и окружним судовима, да обрате најстрожију пажњу да се под видом самовласних лица не јављају, као пуномоћници странака у грађанским парницама, пискарачи и да у томе циљу у свима случајевима, где се као заступник странке јави, место адвоката, лице с другим зинимањем и нарочито лице без занимања, испитују његове генералије и однос са странкама и најзад, да се у сумњивим случајевима увек примењује пропис ст. 2 § 130 гпп.

2) Да се приликом измене закона о судском поступку у грађанским парницама од 13 јула 1929 године тражи увођење релативно принудног заступања преко адвоката, где је по овом поступку одређено слободно заступање. У крајњем случају да се пристане на један коректив по коме би у овим случајевима, могли бити примљени као заступници: отац за своју децу, синови за своје родитеље, муж за жену и законски заступници за своје штићенике. У погледу сиромашног права, адвокатске коморе биле би дужне да именују адвоката сиромашној странци, под условима како је предвиђено у поступку за зборне судове, увек када другу парничну страну заступа адвокат или када се појави случај из § 249 гпп.

се косе са принципима једног модерног гпп. већ су и непотребне и опсолетне — Коментар Др. Ф. Горшића књ. I. стр. 443.

¹⁴⁾ В. „Одвјешник“ од 1931 г., бр. 4.—5, стр. 49. — Реферат Др. Милована Пиншеровића, адв. из Освијека: „Примена нових закона у пракси“.

¹⁵⁾ В. *Document* № 13. — Реферат Др. Сигфрида Каншора, адв. и бив. претседника Адвокатске коморе у Бечу „Основна начела модерног грађанског парничног поступка“.

Б

У колико се тиче чл. 8. уводног закона за гпп.

1) Да се препоручи свима адвокатским коморама у земљи да скрену пажњу својим члановима да, у споровима где је обавезно заступање странака преко адвоката, а јавне установе, општине или друге организације и друштва, овласте да их заступају њихови чиновници или друга самовласна лица, место адвоката или државног правобраниоца, — улажу приговоре и траже издавање формалног закључка због неуредног заступања парничне стране и да у колико тај суд не усвоји приговоре да улажу правне лекове због повреде §§ 102, 128, 139, 175 и 557 гпп., до највише инстанце.

У вези са овим, коморе би имале убудуће да достављају Савезу све решене случајеве по овоме питању, како би се створила могућност за доношење одлуке пуне седнице Касационог суда у смислу већ цитираног закључка Касационог суда у Београду Рев. бр. 1082/36 (§ 57 закона о уређењу редовних судова, у вези чл. 46 уводног закона за гпп.).

2) Да се приликом измене закона о судском поступку у грађанским парница од 13 јула 1929 године, захтева избацавање тач. 2 чл. 8 уводног закона за гпп. и то како у погледу заступања странака, тако и у погледу достава.

3) Да се тражи укидање чл. 56 г. Закона о Привилегованој аграрној банци који је установљен § 8 Закона о изменама и допунама овога закона од 5 децембра 1931 године.

Др. Видан О. Благојевић адв. — Београд.

ВАЖНОСТ УСМЕНОГ УГОВОРА О НАГРАДАМА АДВОКАТА

Оно што је по старом српском Закону о правозаступницима од 15. јуна 1865. год. било забрањено, по новом Закону о адвокатима од 17. марта 1929. год. дозвољено је. Адвокат је по Закону о адвокатима овлашћен, да уговори награду за свој труд путем писмене исправе у којој ће бити означен износ награде, начин плаћања награде, износ примљеног предујма и нарочито мора бити речено да се погодба односи само на награду а не и на трошкове, — § 27. од. I. Закона о адвокатима. До ступања на снагу новог Грађанског парничног поступка од 13. јула 1929. год. није било спорно, да је за ваљаност погодбе о адвокатској награди била потребна писмена исправа, бар на територији оних апелационих судова, који су познавали законску теорију доказа у Гр.п.п. Са ступањем на снагу новог Гр.п.п. на целој државној територији, изузимајући Апелациони суд у Подгорици, питање тумачења овог зак. прописа озбиљно је се поставило. То с тога што Гр.п.п. у § 368. предвиђа, као правило, слободну доказну теорију у вези слободног судиског уверења, под изузетцима

тачно предвиђеним у самом Гр.п.п., или у другим законима донетим после Гр.п.п. у којима је изрично наложено поступање изван или против општег правила прокламованог у § 368. Гр.п.п.

Гр.п.п. доцнији је и општи процесни закон у односу на Закон о адвокатима који је ранији и специјални, у својој основи материјални закон. По општем правном правилу доцнији закон замењује ранији, а општи процесни закон замењује ранији посебни процесни закон у колико није овај посебни закон изрично задржат на снази.

Закон о адвокатима у § 27. признаје адвокатима право да уговоре награду. У толико је овај зак. пропис материјално-правни. Али он тражи за ваљаност погодбе, дакле као доказ о погодби, писмену исправу. У толико је овај зак. пропис процесни. Пошто § 2. Уводног закона за Гр.п.п. садржи наређење да са ступањем на снагу новог Гр. п. п. престају важити сви прописи других закона, уредаба и наредба о предметима који су уређени тим новим законима, сем ако нису задржати на снази Уводним законом за Гр.п.п., а § 368. Гр.п.п. познаје без икаквих, сем изрично наведених ограничења, слободу доказа за све правне односе па и за однос уговора о награди адвоката, то је несумњиво да је са ступањем на снагу Гр.п.п. дерогиран пропис § 27. Зак. о адвокатима, у колико се овај пропис односи на писмену исправу као основ за ваљаност, за правну важност уговора о награди, у колико је он дакле, процесно-правне природе, те је тако, за уговоре о награди адвоката, у погледу њихове форме, настало стање из Гр.п.п., тј. стање слободне доказне теорије. Према томе, тај се уговор може свим доказним сретствима по Гр.п.п. доказивати и утврђивати.

Томе не стоје на путу захтеви из § 27. од. I. Гр.п.п., да уговор, ако се жели да важи, мора да садржи износ награде, начин плаћања награде, износ примљеног предујма и назнаку да се погодба односи само на награду а не и на трошкове, јер се свето може, у недостатку исправе, утврдити усменим путем, путем сведока или путем саслушања странака.

Уговор о адвокатској награди није ништа особено у систему облигационог права код нас. Он је исто оно што и сваки уговор о најму. Ту није ни у колико ангажован правни поредак, нити су уговори о адвокатским наградама део система јавног права, сем забране прекупа парнице, која је јавно-правног карактера, и као таква апсолутна.

Доведена у везу с § 317. К.с.п. који у одељку II. оставља слободној погодби без икаквих ограничења, утврђивање награде између браниоца или пуномоћника с једне стране и оног лица коме је он потребан, односно које је иначе дужно да плати награду адвокату с друге стране, одредба § 27. Зак. о адвокатима добија нарочити значај у кривичним споровима. Форма уговора о награди, писмена или усмена, по слову К.с.п. не може се уопште дискутовати. Ту важи потпуна слобода.

Овако јасне законске одредбе пружају веома велике погодности за адвокате у погледу форме уговора о награди. Према наведеном, форма овог уговора може бити и писмена и усмена,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unibg.ac.rs

за нас то апсолутно није спорно. Наравно, да је увек препоручљива писмена форма, али се адвокатска награда не може увек на жалост утврдити писменим путем. Адвокати најбоље знају да је то често немогуће, најчешће с тога, што између адвоката и клијента мора да постоји савршено поверење, јер се поверавају најтеже и најповерљивије ствари. Писмени уговор у таквом стању, у таквом односу, најчешће мути ону савршену хармонију између адвоката и клијента, и уноси, с разлогом или без разлога, ноту неповерења, што у обостраном интересу треба избећи.

Овакво правно схватање Касациони суд у Београду није усвојио. После колебања код судова, несталне праксе, која је ипак постепено, али сигурно ишла на то, да се као доказ о уговору о адвокатској награди тражи писмена исправа, најзад Касациони суд у Београду, у својим двама недавним одлукама, одлучно је стао на гледиште, да је за ваљаност уговора о адвокатској награди потребна писмена исправа, било да награда потиче из грађанског или из кривично-правног заступања, односно одбране.

У пресуди бр. Рев. 1428 од 17. новембра 1936. год. највиши суд у Београду изрично наводи, да се по § 27. Зак. о адвокатима „важност погодбе о адвокатској награди може писменом исправом доказивати, у којој има бити назначен износ награде, начин плаћања исте и остало што наведени зак. пропис предвиђа“. (В. Бранич за март 1937. стр. 138.—139.). Пошто тужилац—адвокат није поднео писмену исправу о награди, иста му се не може досудити, па је с тога тужиочеву ревизију одбацио. Исто су схватање у овоме спору имали и два нижа суда.

У другом пресуђеном случају, по односу адвоката и клијента, насталом из кривично-правног заступања односно браниоштва, Окружни суд за град Београд у пресуди својој бр. По — 2428/35. од 15. јуна 1935. год. изрично је нашао, да је усмени уговор о адвокатској награди утврђен исказом сведока и саслушањем тужиоца—адвоката као странке, којима суд верује. Ову је пресуду, по призиву туженог, Београдски апелациони суд потврдио пресудом својом бр. Пл. — 1036/36. од 8. октобра 1936. год. наводећи, према закључку Касационог суда од 13. маја 1936. год. у истом смислу, „да је на основу § 317. од П. К. с. п. и § 27. Зак. о адвокатима слободна погодба о висини хонорара између браниоца и клијента дозвољена, биле оне пре или после одбране, пре или после одмерене награде од стране кривичног суда.“ Али је Касациони суд у Београду, по ревизији туженога, ову пресуду преиначио и у пресуди својој бр. Рев. 523/36. од 26. јануара 1937. год. нашао, да је призивни суд „у смислу § 605. Гр. п. п. саобразно правном схватању израженом у закључку Касационог суда од 13. маја 1936. год. у разлозима своје пресуде правилно констатовао, да слободна погодба о висини хонорара у смислу § 317/П. К. с. п. и § 27. Закона о адвокатима није забрањена. Али ма да се уговори овакве природе не могу третирати као правно недопуштени, призивни суд је при оцени основаности тужбеног захтева требао да узме у обзир и § 27. став I, реч. 2. Закона о адвокатима, који прописује: „Да је за ваљаност погодбе потребна писмена исправа у којој има бити назначен износ на-

граде.“ Па како у овом случају, према утврђеном стању ствари не стоји писмен уговор то је тужбени захтев законски неоснован, јер се према наведеном законском пропису погодба о хонорару не може парницом остваривати.“ (Бранич за март 1937. стр. 139.—141.).

Очигледно је да је и у једном и у другом случају Касациони суд био и сувише ригурозан у оцени питања форме уговора о адвокатској награди. По нашем мишљењу, највиши суд у Београду није водио рачуна ни о § 532. у вези § 540. Гр. зак. за Краљевину Србију, који не праве никакву разлику између усмених и писмених уговора, па с погледом на § 27. Зак. о адвокатима који у процесно—правном погледу није задржан на снази, у оба горња случаја Касациони суд је, по нама, морао уважити усмени уговор о награди адвоката, јер такво поступање не само да забрањује, већ једино наређује § 368. Гр. п. п. у вези чл. 2. Увод. зак. за Гр. п. п.

У колико смо могли бити обавештени, ово гледиште Касационог суда у грађанско—правним и кривично-правним заступањима адвоката, јесте усамљено, односно, други Касациони судови у нашој земљи имају далеко либералније схватање по овом питању, схватање у смислу наших излагања, које се поклапа и са законским прописима и са духом Закона о адвокатима, Гр. п. п. и К. с. п. и са природом односа адвоката и клијената, које односе не треба да мути нота неповерења, коју несумњиво уноси писмен уговор о награди. Јер кад клијенат, дајући адвокату своје најдрагоценије исправе и поверавајући му најинтимније ствари, најчешће не тражи од адвоката никакав доказ о томе, да ће му писмене исправе бити сачуване или да ће тајна остати неоткривена има право да тражи од адвоката, да му на реч верује, да ће уговорену награду, на уговорени начин, исплатити.

Питање, према томе, о усменој награди адвоката и о могућности остваривања ове награде преко суда, јесте једно од основних за адвокате. Оно је такве природе да се о њему мора Савез Адвокатских комора побринути, па, предлажући Годишњој скупштини Савеза Адвокатских комора Краљевине Југославије у Скопљу да усвоји моја излагања по престављеном питању, предлажем да донесе и усвоји следећу

РЕЗОЛУЦИЈУ:

Савез Адвокатских комора Краљевине Југославије на својој Годишњој скупштини одржаној на дан 16. маја 1937. год. у Скопљу, сматра, да је Законом о адвокатима, Законом о судском поступку у грађанским парницама и Закоником о судском кривичном поступку у вези односних одредаба Грађанског закона, дозвољено уговарање адвокатске награде за адвокатски труд између адвоката и странака како у писменој тако и у усменој форми, и да такви уговори производе пуно правно дејство пред свима судовима и властима, чим се њихово постојање утврди, без обзира на форму у којој су закључени.

Др. Радоје Вукчевић, адвокат — Београд.

О примени § 20 закона о извршењу и обезбеђењу

Пропис из § 20. новог Закона о извршењу и обезбеђењу, који за јавноправна тела садржи нарочите привилегије, важи за целу државу, према Уредби Министарског савета бр. 73060., донетој 31. августа 1934. год. на основу овлашћења из § 63. Финансијског закона за 1934/35. Прве две алинеје овога прописа, којима се регулише привилегија и установљава надлежност државних управних власти за прецизирање границе заштите, дословно су пренете из § 15. Аустријског извршног закона. Међутим трећа алинеја § 20. нашег закона, претставља наш спецификум. По тој алинеји примена прописа везана је за уредбу Министра правде и непостојање такве уредбе цео пропис прави потпуно излишним.

По самом пропису привилегија је призната свима самоуправним телима и установама, које надлежна власт прогласи јавним и опште корисним. Пошто карактер установа одређује предвиђена уредба Министра правде, и пошто ниједна установа у држави не може имати веће привилегије од државе, то је неоспорно, да се § 20. Закона пре свега односи на саму државу. Грешку Аустријског изворника о неистицању државе, преузели су наши преводиоци. Али док је Аустријска јудикатура без колебања истакнуту привилегију држави само признала, наши судови на подручју Хрватске и Словеначке отворили су првих дана питање: Да ли су мере извршења и према држави уопште могуће.

Питање је ипак расправљено као и у Аустрији: признате тражбине могу се остварити и према држави егзекутивним путем уз претходну пријаву тражбине код Управне власти или боље, због става 1. чл. 64. Закона о државном рачуноводству код надлежног наредбодавца (Сто седморице бр. 38|26, 39|26, 1287|26, — Врховни суд у Бечу бр. 7153|1901 и 3915|1907).

Док је иста пракса преовладала и на подручју Војводине, у бившој Србији мере обезбеђења и извршења према држави потпуно су искључене, а према самоуправним и осталим јавно правним телима, сувише несигурне. Ако је на овом подручју обезбеђење према држави немогуће, до извршења и не долази, јер држава сама по молби веровника предузеће све мере ради исплата досуђених износа. Међутим са самоуправним телима и заштићеним установама ствари стоје много горе, јер у непоштовању извршних пресуда ова тела и установе присвајају далеко већа права, него што их има или очекује сама држава.

Извршења према самоуправним телима и јавним установама на подручју Србије, скоро су непозната. Међутим обезбеђења су Срески судови одобравали, али су оба Апелациона суда сва таква решења или поништили или резултате онемогућили, погрешним схватањем прописа из § 20. Закона о извршењу и обезбеђењу.

По том погрешном схватању наши Апелациони судови не праве разлику између извршења, ради којих је донет § 20. новог закона, и између обезбеђења, за која још важе прописи старог

грађанског поступка. Услед ове основне грешке, наши Срески судови или не траже мишљење државне Управне власти о заштићеним предметима, или то мишљење траже увек, чак и кад је ноторно да поједини делови имовине самоуправних тела нису заштићени, јер не утичу на опстанак власти или на непосредни јавни интерес. Најзад, наши судови кадкад забораве на разлику између државне Управне власти, које по § 20. дају изјаве о природи имовинских објеката, и самоуправне власти, које на такве изјаве нису овлашћене. У једном случају из овога месеца, престонички суд је место државне Управне власти, консултовао само Градско поглаварство противу којег је решење донето, а у другим случајевима консултовани су или месне полицијске власти, или банске управе.

Ово немогуће шаренило у сутској пракси код нас све више расте, те му крај може учинити само уредба, коју предвиђа трећа алинеја § 20. Закона о извршењу и обезбеђењу. (Решења: Среског суда у Нишу бр. 18917|1931, 24792|1931, 8295|34, и 1636|35; Среског суда за град Београд Сп. бр. 12428|26, 12429|36, 10418|35 итд.; Београдског Апелационог суда бр. 4027|35, 276|37, и 208|37).

У тој уредби није најважније, већ чак најспоредније: прецизирати јавноправне установе и одредити државне управне власти, које ће бити надлежне да установу прогласе јавном и опште корисном. За овај пропис важније је питање: које државне управне власти дају изјаву о заштићеним предметима, а најважније: који се делови имовине једне заштићене установе не могу узети за намирење досуђене тражбине. (Тражбине обезбеђене уговорном залогом нису спорне у погледу извршења, али у ред тако срећних веровника долазе скоро увек само Народна и Државна хипотекарна банка).

На овом најважнијем питању наша сутска пракса на подручју Србије и Црне Горе много је удаљенија од закона, него што је то случај са сутском праксом на целом осталом подручју државе. Док се у осталим деловима државе прави разлика између заштићене и незаштићене имовине самоуправних тела и јавних усанова, у Србији и Црној Гори све је заштићено, па чак и луксузне лимузине или фијакери које су општине купиле за своје претседнике.

Законски критеријум за ово разликовање сувише је јасан. Предметом извршења могу бити сви они делови имовине заштићене установе, који се могу употребити за намирење веровника без непосредних јавних интереса. Према томе од извршења нису заштићени сви, него само они предмети, чије одузимање угрожава законом предвиђено функционисање једне јавне и опште корисне установе.

По овом критеријуму јавни паркови, улице, болеснички кревети, бактериолошка или хигијенска постројења, званични печати архиве, канцеларијски материјал и станови за рад органа заштићених усанова заштићени су од извршења, јер је без њих немогуће пословање установе, а угрожен непосредни јавни интерес, ради којег усанова постоји.

Међутим то угрожавање непосредног јавног интереса не по-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unibg.ac.rs

стоји кад су у питању: аутомобили за више особље, јер ће установа постојати и функционисати, ако они на рад пешке долазе; зграде које општина узајамљује или у којима су њена надлештва смештена, јер се уредовати може и у туђим изнајмљеним зградама; примања самоуправних тела, новац или свакојаке хартије од вредности, јер ова тела путем јавних или приватних кредита, разних дажбина и сличнога, могу увек покрити износ на чије су плаћање осуђени. Заштита не постоји ни за приватна добра привилегованих установа, чак ни за огледне станице, расаднике или ергеле. Овде је свака изјава државне управне власти, сасвим излишна, јер о природи објеката ове врсте суд не потребује ничију асистенцију.

На граници између заштићених и незаштићених предмета, могла би доћи саобраћајна постројења: железнице, трамваји као и мрежа осветлења. Све је то у Њу Јорку и Лондону приватно власништво, па ове највеће општине света ипак функционишу, уредније него на Континенту, где преовлађује муниципијализам. Једино код предмета ове врсте могућа је асистенција државних органа сходно другој алинеји § 20. у колико предвиђена уредба не би била прецизна.

Кад се подела објеката не би вршила, већ се заштита за све проналазила, онда би сва самоуправни тела и друге заштићене установе, на све стране тражили кредите, обављали куповине или правили дугове, без бојазни да ће их икада платити. Такав хаос или би значео крај кредита јавних тела или установа, или стварање неприкосновених цитадела у привредном организму, која се неправично обогате, шта више живе од превара на штету солидних привредника. Закон међутим може бити лош, али он никада не може преваре штитити, тим пре што се као безчастећи деликти строго инкриминишу сва долозна богаћења ове врсте.

Најзад када би наша пракса у овом питању била законита, она би претстављала негацију основних постулата из чл. 22. и 23. устава с једне и свих законских прописа о раду судова и доношењу пресуде с друге стране. Пресуде судови доносе да се извршују, а не да се урамљују, а код овакве праксе према самоуправним телима и заштићеним установама све би пресуде биле илузорне. Да је законодавац то хтео, он би сутски поступак искључио према јавно-правним телима, и на тај начин привреднике заштитио од парничних трошкова и неприкосновених уговорача.

Да би закон који важи за целу државу, на свим подручјима био једнако примењен и правилно тумачен, потребно је:

Најхитније донети уредбу коју прописује последња алинеја чл. 20. закона о извршењу и обезбеђењу и том уредбом издвојити заштићене имовинске предмете јавно правних тела, а Министарству Правде признати права изјава о границама те заштите у спорним случајевима.

Драг. Кнежевић, судија Београдског Апелационог суда.

ЗЛОУПОТРЕБА ПРАВА И ПРЕДОСНОВА ГРАЂАН- СКОГ ЗАКОНИКА

У нашем досадањем позитивном праву није била предвиђена опредељена санкција за т.зв. *злоупотребу права*. Наш законодавац задржао је римско правило изражено у § 806 грађ. зак.: „*Ко би другоме с тим што би право своје уживао само ако границе не прекорачи, штету какву нанесе, није дужан одговарати ниши му надокнадиши*“. Веровало се, да је право појединаца довољно заштићено наведеном одредбом. Законодавац од 1844 године није мислио, да се право може *злоупотребити* т. ј. употребити и искоришћавати тако, да се други штети. Праву је дат појам апсолутног. Најшире право је својинско право. Па се сматрало, да је то неограничена власт коју једно лице може имати на једној ствари у погледу његове употребе, уживања или намене. Ако су пак прилике налагале, да се употреба извесног права, с обзиром на место и прилике где се оно налази, има да смањи, онда је то право нарочитим законом сужавано. Тако имамо окрњење неограниченог права својине у Закону о извлашћу; у забрани да се слободно гаји и производи дуван; да се кафане подижу у извесној раздаљини од богомоља; да се болнице не подижу у центру насеља и т. д. Као што видимо, обзири опште хигијене и народног здравља, потребе саобраћаја, општег интереса, државног фиска — једном речју, кад су долазили у сукоб општи интереси са приватним, овај последњи је подлегао. Значи, појам неограничености права је еволуирао у све већи појам ограничености. Идеја солидарности и целине бива сваким даном од све већег утицаја. Још нешто, и морал утиче да се обим права све више сужава. Зато имамо доказа у чињеници, да су извесни послови недозвољени и мимо воље странака, ако су противни благонравију и општем поимању о моралу. Од утицаја су и опште економске прилике. Раније је уговорени интерес био дозвољен до 12%. Сада је с обзиром на Уредбу о максимирању камата сведен на још мањи износ.

Осим овога уочава се, да уколико је власништво ближе насељу у толико се његов обим смањује — тако, да је у граду оно сведено на врло мали обим. У центру града, може сопственик подићи зграду само по одобреном плану. Уживање зграде се подвргава извесним полициским прописима који у многоме отежавају несметаност уживања права својине.

Али, као што смо малочас навели, све су то изузетци од апсолутности појма уживања и употребе права. Носилац извесног права може га по нашем садањем позитивном законодавству уживати несметано. Шта више, ни за штету не одговара, ако је другоме причини вршећи своје право у његовим границама. Међутим, право еволуира заједно са приликама под којима се живи, са економском структуром друштвеног уређења као и са политичким системом заједнице у којој се живи. Идеја солидарности, милосрђа и друштвене сношљивости све више преовлађују у жи-

www.ubv.rs воту људских заједница. А право и о њима мора да води рачуна.

Навешћемо примера ради један типичан случај злоупотребе права, који се појавио у судској пракси а који помиње и г. Нинко Перић („О теорији злоупотребе права“). Браћа поделе очевину. По деобном писмену А задржи право прелаза преко имања брата Б. Доцније, службени пут се покаже незгодан за господара послужног добра, будући да је пролазио поред саме његове куће. Стока гоњена тим путем, претстављала је опасност за његове укућане. Зато овај предложи брату, да му уступи пут преко свога имања али даље од куће — за десетак метара. Господар повласног добра на ово не пристане — те се изроди спор. Спор је најалост, завршен на штету господара послужног добра. Нису помогли разлози овога, да је у питању чиста шикана брата Б. Да он ништа не би изгубио ако би пристао на други понуђени пут.

Још један пример који се свакодневно догађа. Сопственик плаца у вароши подигне зграду. Са једне стране а на прописној даљини од суседног имања он отвори прозоре. Сусед, не желећи ваљда да буде изложен погледима од суседне стране или изњему познатог разлога, подигне један високи зид на међи свог имања и тако му потпуно затвори видик и светлост.

И у првом и у другом случају власници имања делали су по закону. Они су по садањем позитивном закону вршили само своје право. Да ли су тиме нанели и какву штету другима, ирелевантно је с обзиром на постојећи законски пропис § 806 грађ. зак. А међутим, треба ли и такво „право“ заштитити? Да ли је то у истини право? Зар злоба и пакост треба законом да се заштите. Истина, постоје судске одлуке у нашој јуриспруденцији, које не тумаче одредбу § 806 грађ. зак. у смислу потпуног негирања злоупотребе права. Неки теоретичари такође: г. Др. Драг. Аранђеловић. Али може да се тумачи и у обратном смислу — као што је у осталом био случај са прво цитираним примером. Главно, питање злоупотребе права, ако је и постављено у нашој судској пракси, оно према садањем позитивном законодавству има тенденцију непримене. Еминентни правници теоретичари поред судске праксе стоје на гледишту да српски грађански закон не признаје теорију злоупотребе права (Живојин Перић).

Но ако српски законодавац од 1844 године није хтео да води рачуна о овој важној институцији права и да је изрично предвиди — нови југословенски законодавац следовао је примеру својих модерних претходника¹⁾ па је се у Предоснови Грађанског законика опредељено изјаснио и о теорији злоупотребе права. Тако он у уводу а у § 9 под *општа правила* вели. „Свако треба да врши своје право и испуњава своје дужности тако, како захтева поверење и поштење. С тога нарочито није допуштено вршити своје право једино у циљу, да се другоме нанесе штета“.

Ова идеја је несумњиво похвална. Најзад и наш законодавац је увидео нехуманост и неправу римског начела, да ко врши

¹⁾ „Вршење једног права није допуштено кад оно има за циљ само другог да штети“ § 226 нем. грађ. зак.

своје право у границама закона, не одговара другом за штету. Управо, увидео је докле може да оде стриктна примена овог начела. А наиме, да се употребом и вршењем права у ствари може чинити злоупотреба права.

Извесни теоретичари (Планиол) налазе да је израз „*злоупотреба права*“ нелогичан. Ови вели, право или постоји или не постоји. Ако постоји, не може се вршити његова злоупотреба док се дела у границама права. Кад се ове пређу, онда се не врши злоупотреба права већ се дела ван права — бесправно. Поборници пак ове теорије сматрају да назив злоупотребе права није логомахија — игра речи — два појма који један другог искључују. Напротив кажу они, злоупотреба права објашњава, да једно лице вршећи своје право, по спољним знацима оно дела правно — дозвољено али по намери — побуди из којих га врши да штети другоме и циљу — који постизава тим делањем, оно злоупотребљава дато му право¹⁾. Ипак данас је и назив злоупотреба права примљен у теорији (*L'abus du droit*). Наша Предоснова Грађанског законика такође усваја овај појам, јер не допушта „*вршење права у циљу оштећења другог*“.

Ако се озакони § 9 Предоснове Грађанског законика онда злоупотреба права не припада само теорији већ и позитивном законодавству. Она постаје правна установа. Једно начело, на коме имају почивати сва даља резонувања и будуће судске одлуке. Но пошто је злоупотребу права предвидела Предоснова а не дефинитивни Грађански закон, то је ипак потребно изнети разлоге, који оправдавају њено озаконење а потом учинити предлоге, како би изложено начело добило што потпунију примену.

Циљ права је заштита интереса било појединаца било заједнице. Установљењем позитивног права дошла је као нужност — потреба, да се одреде права његовим носиоцима. За одржање ових, предвиђене су и заштитне мере а и обавезе скопчане са правом. Ако се суштина права схвати у овом практичном смислу, онда ћемо се сложити са дефиницијом једнога правника који вели да је право *одређивање граница интереса* (*la delimitation des interets*).

Свако право претпоставља неки интерес. Уканалисавање — сврставање тих интереса је право. На овом свету има безброј људских интереса. Но сви нису законом заштићени. Они пак који то јесу, долазе у ред права. Та су права с обиром на њихову природу обим и трајање у напред опредељена како у погледу обима тако и у погледу садржине. Тако имамо право својине, уживања, употребе, уговарања итд. Да би у задобијању као и у вршењу тих права било извесног реда и да би се то остварило без физичке борбе, установљен је нарочити начин за прибављање права; одређен је обим ових у погледу њихових вршења као и начин њиховог гашења и престајања. Постављене су норме. Њих се држи законодавац. Појединац који жели њима да се користи, мора их се стриктно придржавати. У противном, неће имати права на законску заштиту својих интереса. У пред-

¹⁾ Н. Перин

виђању и озакоњењу тих многобројних интереса законодавац се је трудио да у главном одреди обим заштићених права као и дужности које су везане за ова. У недостатку нарочитих одредаба за једно право, упућивао је на опште норме закона. Тиме се тежило, да се постигне што већа одређеност једног извесног права. Но живот људи је комплексан. Потребе људске су разноврсне а људи свакојаке. Често је један одомаћени интерес људи остајао ван позитивног закона. До озакоњења настајала је неравна борба између интересованих лица. Закон, макако био савремен, ретко када може у потпуности да одговара потребама целокупног правног саобраћаја људи. Једно, што баш и у моменту стварања закона, поред све воље његових творца, нешто и овима промакне. Осим тога, може се десити да правна схватања законодавца буду другојачија од осталих. Но ипак, они спроведу своју вољу кроз закон. Најзад, закони не могу ићи у корак за потребама и правним схватањима целине за сва доба — и за потоња времена за која су такође грађени. Живот иде даље а један закон обично траје и примењује се читавих педесет и више година. Тако да постоји често велики раскорак између схватања законодавчевог и правног поимања друштва када се он примењује. Пример, са нашим срп. Грађанским закоником од 1844 године и правним схватањима која је садањи послератни живот створио. Својина није више апсолутна власт која се има на једној ствари. Данас често и жена у пуној мери привређује у браку, те би у многоме требале да отпадну идеје о браку спроведене кроз закон од 1844 године. Приоритет мушке лозе над женском у наслеђу је данас код многих споран и сматра се неоправданим итд. Најзад и питање које нас интересује — о злоупотреби права законодавац од 1844 године није хтео да води рачуна. Данашњи законодавац, прилагођавајући се схватању средине, установљава начело којим злоупотреба права није допуштена.

Установом једног права у главном се предвиде, као што смо казали, његов обим и садржина. Права су по својој обиму већа или мања, апсолутна или релативна. Другим речима, ми можемо имати према једној ствари неограничену власт или у једном правном односу онолико права колико она из тога односа проистичу а законом су дозвољена. Ако је обим једнога права ограничен онда злоупотребе стварају мање тешкоће за њихову констатацију. Оне се лако уоче. Али ако то није случај, онда настаје питање, докле је право а када настаје злоупотреба права. Из таквог делања, створили се сукоби, будући да су настајале штете за трећа лица од таквог вршења права. Сукоби су се умножавали и заоштравали зато, што је се вршила права увек позивао на усвојено римско начело, да ко врши своје право у границама закона, не одговара за штету другоме. У недостатку одређеније законске одредбе и судови су бивали у недоумици, да нађу границе права. Често је и шикана бивала дозвољена, јер је и она била резултат вршења права у законским границама. А колико ли је непотребних сукоба избијало услед оваквог правног схватања? Често су ти спорови завршавани тучом — као у доба безвлашћа. Јачи је „имао право“. Тако у осталом и данас

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

бива у међународном праву. Они, који у својим унутрашњим односима до танчина уређују хуманим и правичним законима правне односе, када иступе као јединке у међународним односима, понашају се као и људи из доба када никаквог правног уређења није било. За њих уговори не важе, право на живот другима је без вредности. Тако је у великом свету увек кад закони или уговори немају санкције за своје остварење.

Но срећом у интерном саобраћају људи, ипак постоје закони и средства за њихову примену.

Кад је вршење једнога права стављено под контролу јавнога права — онда питање прекорачења у вршењу тога права не задаје тешкоће. Ту су јавни органи, — организована власт која ће силом своје моћи стати на пут свакој самовољи и прекршају условљених норми за миран течај живота. Али, када је у питању вршење једног приватног права, онда је ту интервенција власти често беспомоћна. Колико злоупотреба права срећемо у породичном животу, у односима између два суседа?

Навешћемо неколико примера. Једном се човеку прохте да целог дана свира у какав немилозвучни инструменат. Или, сопственик једног земљишта дањоноћно пали ђубре на своме имању. Овакви поступци по грађанском закону а с обзиром да не постоји изрична забрана злоупотребе права, — тешко се могу сузити. У вароши истина постоје полициске мере, те би се на њих узнемиравани сусед могао позвати. Но све је у питању. Он врши своје право својине у границама закона! Или један случај из праксе: сопственику неких кућерака, општинска власт је порушила једну шупу. Он је мислио, да му је то урадио сусед, достављајући га општинској власти. Љут због овога изјавио је, да ако сусед продужи да га доставља властима, па му се услед тога поруше и остале шупе, он ће довести Цигане чергаре са шатрама и дозволити им да се населе на његовом плацу „за инат уваженом суседу“! Други опет један случај: већ десет година извесан грнчар пече своје продукте у врло примитивној пећи. Ложи је угљем. Услед овога цела се околина задими нездравим отровним гасовима. Раније можда, толико није сметало. Али се крај сада населио. Шта он ради? Врши своје право на своме земљишту. Тиме и друге штети јер их спречава у несметаном уживању њихових добара. Као што видимо у сукобу су два законом заштићена права. Прво другом смета. Ко је у праву? Које од ових двају права треба да подлегне? По позитивном закону, грнчарева теза могла би да има успеха и код судова. Међутим, сви осећамо да он прекорачује границе свога права. Да није у реду. Просечно схватање о праву говори нам, да грнчар злоупотребљује своје право. Законодавац у овом погледу до сада није био јасан. Напротив, више је могло да се тумачи да закон иде у његову корист. Па зар треба овако стање да остане? Свакако да не.

Зато је било потребно, да се у позитивни закон унесе једна општа одредба, која ће прецизирати како се једно право може искористити и која је крајња граница дозвољеног у праву. Са овако утврђеним општим појмом о допуштеном и недопуштеном

у праву, лако ће моћи да се реше сва она спорна питања која живот пружа а када се тиче обима једнога права. Увек ће се имати једно опште мерило и примењивати на конкретни случај.

Право је само онда оправдано ако оно, вршећи се и пролазећи кроз безброј других интереса, не пружа користи за титулара противзаконно а на штету другог. Два суседна трговца истом робом, конкуренти су. Свакако да један другог штете, јер увек извесан број купаца привлачи један на штету другог. Да, али такав начин рада није противзакон. Право слободне продаје законом је дозвољено. Само недозвољена — нелојална конкуренција је забрањена. Значи, треба у сваком конкретном случају наћи, шта је законом дозвољено а шта не. И према томе одредити дали има или нема злоупотребе у вршењу права. Но тешкоћа се појављује у томе, што опште начело није било постављено из кога би се извукли елементи злоупотребе права. Постојала су ограничења за поједина права. Она су се примењивала увек на законом заштићене изуметке. Мимо тога, безброј злоупотреба остајао је допуштен — јер појам границе дозвољеног није био опредељен. У праву својине, сопственик је неограничени господар свога добра. Обим овога права сужаван је према приликама места где се добро налазило и према природи самога добра. Ван овога, он је опет господар највишег права које се може имати на једној ствари. Даље, у браку жена је дужна следовати мужу где он за сходно нађе и повинovati се његовим наредбама. Има ли ту границе? Докле је жена дужна да следује мужу и да се повинује његовим наредбама. Ту би дошли у обзир интереси и хармонија брака, што је фактично питање а зависи од схватања оних којих се то тиче.

Ако се сложимо са тим, да је установљење права потреба реда у друштвеном животу, онда свака самовоља и вршење права мимо његове социјалне и економске намене а које другогме причињава штету — треба сузбити. У том циљу, треба прецизирати законом дозвољену границу вршења права.

За поткрепљење тезе о теорији злоупотребе права навешћемо речи једнога правника кога наводи и г. Н. Перић: *„Има један факат који карактерише нашу епоху и који је за правнике моћна утеха; то је: да појам индивидуалних права постаје све више и више социјалан. Индивидуална права нису нешто непомично, она су у тесној вези са условима садашње цивилизације.“*¹⁾

Као што је познато по питању теорије злоупотребе права имамо две школе: *субјективну* и *објективну*. Први сматрају, да је свако вршење права једино у циљу да се другогме нанесе штета, недозвољено. Други пак иду даље па веле, да злоупотреба права није само у намери да се другогме наноси штета, већ у томе, што је такав поступак антисоцијалан и као такав треба да буде сузбијен.

Ми сматрамо, да треба прићи објективној теорији. Она задовољава баш садањи појам права који се од индивидуалног све

¹⁾ О теорији злоупотребе права... страна 32.

више појављује као социјалан. Ми живимо у друштвеној заједници. Једни без других не можемо. То сваким даном доказујемо: разменом добара, заједничким учешћем у рату и миру а у циљу одбране свих добара која служе како појединцима тако и целини. Па кад с једне стране постоји законска обавеза да заједнички штитимо добра једних од напада других, зашто онда с друге стране, оставити несметано уживање једнога добра, када смо његовој вредности сви по мало допринели. Има ли неке нарочите сопственикове заслуге, што је предратни власник једног имања на „Славији“ у Београду, сада постао милионар. Или су напротив у томе непосредно суделовали сви они, који су Београд увећали и учинили га престоницом Југославије. И, када је једно добро у неку руку продукат и осталих, онда је право, јер правичност налаже, да му друштво одреди природу и карактер. Мимо овога, ни сопственик га не сме употребити. Ако то чини, а причињавајући при том штету другом, онда он врши једно антисоцијално дело које не може законом бити дозвољено.

Свакоме је јасно и у правној свести народа одређено, да човек не може држати дивље звери које би се слободно могле кретати, јер би могле некога повредити. И да то није у закону наређено, верујем, да би „цео свет“ устао противу човека који би се необазриво шетао улицама праћен од два дивља звера. Мада и он „врши своје право“. Али, кад један сопственик послужног добра моли сопственика повласног добра, да помакне пут за десет метара од његове куће како му чељад не би била изложена нападима стоке коју овај гони, онда чак ни по схватању суда, он нема право. Напротив, обесни сопственик повласног добра не врши злоупотребу права. И овакав корисник службености и онај грнчар, који димом из своје примитивне пећи трује околни свет као и други које смо навели — не треба да одговарају само због њихове *намере* да другоме штете, већ зато, што своја права врше антисоцијално и противно њиховој економској и социјалној намени. Штавише у нашем примеру грнчар може и немати *намеру* да штети околину димом из своје пећи. Са разлогом истаћи ће приговор, да он овај посао врши од пре више од петнајест година, када својим димом није никоме могао сметати, будући да је крај био ненасељен. На овај начин, по субјективној теорији злоупотребе права туженик — грнчар могао би се и ослободити одговорности. Он би и даље штетио околину „вршећи своје право *без намере* да другоме штети“. Па зар се тиме решава проблем? Не, он се успешно решава само објективном теоријом злоупотребе права. У нашим примерима, сва лица су — друштвени преступници. Њих треба сузбити, јер они својим поступцима изазивају неред, руше хармонију живота у заједници. Они користе добро, које им благодарећи целом заједници припада. Заједница им омогућује несметани посед и уживање. Зато су бар дужни, да имају толико обзира према трећима — члановима те стваралачке заједнице, да своја права врше на начин који најмање смета другима.

Предоснова Грађанског закона усвојила је субјективну теорију злоупотребе права. Тако су узели и њени узорници немачки и швајцарски законодавац. Она претпоставља за одговорност накнаде штете у вршењу свога права *намеру*. Наиме, недозвољено је вршење свога права у *циљу*, да се другоме нанесе штета. Истина у првој реченици овога законског прописа (§ 9) Предоснова прокламује начело, како треба да се врше права и испуњавају обавезе. Па каже, да се она имају вршити и испуњавати онако, *како захтева поверење и поштење*. Ови елементи се више односе на права и обавезе у облигационом праву. Међутим овде, пошто је реч о општем делу грађанског закона, требало је ставити опште принципе који се односе на свако право а не само на једну његову грану. Какве везе има поверење и поштење у вршењу права својине. Према коме? Зато, слободни смо да предложимо да се поменути предлог Предоснове измени и да речени законски пропис о злоупотреби права гласи: *Недозвољено је вршење права, ако је оно противно социјалном и економском циљу тога права*. На овај начин имали бисмо пуну заштиту правичног, социјалног и хуманог вршења права опште.

Постављањем изложеног начела забране злоупотребе права у општи део, Предоснова је умесно поступила. На овај начин истакла је принцип *недозвољеног вршења права*. То је руководно начело за све остале правне институте предвиђене у грађанском закону. Оно на тај начин стоји као круна правног схватања нашег законодавца, што му служи на част. А примена овог на конкретни случај предвиђена у посебном делу, где се говори о накнади штете (§ 1252) лакше би дошла до остварења, предложеном редакцијом §-а 9. У поменутом законском пропису вели се „ко на *допуштен* начин врши своје право, не одговара за квар, који би отуда за друге настао...“ По нама, појам допуштенога је проширен и прецизиран. Недопуштено је вршење свога права ако се оно врши антисоцијално или противно својој економској намени. Ово сасвим одговара идеји израженој и у § 1252 Предоснове гр. зак. Не одговара за *квар* лице које врши своје право ако ово врши сходно његовој економској намени. У противном одговараће, ако се право врши противно његовој економској намени а тиме проистекне и штета за трећа лица. Шта више, слободни смо рећи, да предложена редакција § 9 у Предоснови често неће наћи примене, нарочито због прве реченице. Напротив, њеном изменом, обезбеђена је шира примена једног важног начела. А зар то није један од циљева закона?

www.unibevrezi.rs Др. Бошко К. Перић — Београд.

ОДНОС ИЗМЕЂУ ГРАЂАНСКЕ И КРИВИЧНЕ ОДГОВОРНОСТИ

(Расправа с обзиром на француско право)
(свршетак)

V. *Међузависност између пеналне и цивилне одговорности.* — Ако су јасне, с једне стране, две позиције које истакосмо, прво да пенална одговорност може да постоји без цивилне и, обрнуто, да грађанска одговорност може да се појави без кривичне, још је јасније, с друге стране, да ове две одговорности могу да ко-егзистирају. У овом случају, јавна власт ће казнити кривца, а онај који је претрпио штету тражиће њену накнаду. Ова хипотеза, у којој један факат даје, у исто време, места и јавној тужби и накнади штете, јесте најинтересантнија, када је реч о односима између двеју врста одговорности које овде проучавамо. Она ће нам показати да, унаточ принципијелне сепарације између пеналне и цивилне одговорности, и последица које из ње проистичу, а које смо ми већ упознали, између њих има, у исто време, и односа међузависности, које никако не треба изгубити из вида.

Рецимо одмах да је једна ствар сигурна и, у осталом, потпуно нормална. То је да су односи између кривичне и грађанске одговорности тако уређени да је увек општи интерес тај који иде испред интереса појединаца. Обрнуто се никада не дешава у нашој материји. Постоји утицај кривичнога на грађанско, али не и утицај грађанскога на кривично.

Међутим, да би боље схватили ову могућу међузависност грађанске и кривичне одговорности, ми ћемо се позабавити случајем једне особе која је извршила инфракцију подобну да даде места, с једне стране, пеналној одговорности, примени кривичних закона, и, с друге стране, новчаној репарацији, ступању у дејство грађанске одговорности. А да би то што боље изложили ми ћемо употребити следећи начин, разликујући две ситуације.

а) *Прва ситуација: није било кривичних гоњења.* — Излажући ову ситуацију, ми ћемо, најпре, поставити питање застарелости, дајући један пример; после тога, изложићемо решење које се даје; потом, покушаћемо да оправдамо ово решење, назначујући, најзад, ублажења усвојене солуције.

1. *Постављање питања; пример.* — Према члану 2262 Наполеоновога законика тужба за накнаду штете застарева за тридесет година. Међутим, када је радња којом је штета проузрокована у исто време и кривично дело, јавна тужба, која иде за тим да казна буде изречена, застарева за много краће време: после десет година, када се ради о злочину; после три године, када је у питању преступ; после годину дана, ако је кривично дело иступно.

Намеће се с тога питање која ће, у овом случају, бити застарелост приватне тужбе? Да ли ће то бити она од тридесет година или, обрнуто, она која је краћа и која важи за јавну тужбу? Узмимо на пример да се ради о злочину. Знамо да он

отвара могућност кривичних гоњења (јавној тужби) као и оној која се заснива на члану 1382 Грађанског законика. Претпоставимо сад, да за време од дванаест година није било никаквог кривичног гоњења, ни истраге нити извиђајних радњи. Да ли ће се моћи или не подићи тужба за накнаду претрпљене штете?

2. *Солуција: приватна тужба застарела за исто време када и јавна.* — Одговор на предње питање јесте негативан. Тужба за накнаду претрпљене штете неће бити примљена, јер се не може дозволити да она буде могућа а не и јавна тужба, па се зато одлучује да она застари, изузетно, за исто време када и јавна тужба.

Познато је да приватна тужба, ако коегзистира са јавном, може бити поднета, према вољи оштећенога, било пред репресивним било пред грађанским судом. Међутим, да би грађанска застарелост била истога трајања као и кривична, потпуно је споредно пред којим је судом поднета цивилна тужба. Главно је да не буде касно поднета. Не треба да је прошло десет година, у нашем примеру, јер се радило о злочину, нити три или једну годину, према природи кривичног дела (преступ или злочин).

3. *Правдање овога гледишта.* — Нема сумње да је овакво решење учињено на штету оштећенога. Свођењем рока застарелости цивилне тужбе на онај који важи за јавну, жртва претрпљене штете постаје нова жртва, јер она трпи нову штету, коју проузрокује ово скраћивање рока застарелости. Није ли онда потребно запитати се због чега је то тако? Или чак поставити још општије питање: који је разлог да тужба за накнаду штете проузроковане актом који је, у самој ствари, будући кривично дело, тежи од онога када се остаје на чисто грађанском терену, буде краћа? Зашто би, на пример, ако је један аутомобил оборио једну ствар, не рађавајући при томе никога, власник оштећене ствари, који трпи тим обарањем, имао на расположењу тридесет година да подигне тужбу, а обрнуто, ако би неко тим био убијен, да жртва нема више од десет, или чак не више ни од три године, да тражи накнаду штете? Није ли чудновато да онај који је мање дирнут има више остављеног времена за своју заштиту од онога који је јаче погођен? Да ли су оправдани разлози који су руководили законодавца да усвоји правило према коме приватна тужба, у погледу рока застарелости, има исто трајање као и јавна?

Једна је ствар несумњива, не треба испитивати, нити ценити, ово питање узимајући у обзир само оштећенога. Противно томе, потребно је исто тако да се оцењује који ће одјек имати решење на општи друштвени живот. А ако се држи тога гледишта, горње решење неће изгледати толико неправично. Чак не неправично у опште. Правни писци великога угледа су то констатовали. А. Колен и А. Капшан објашњавају тај проблем разлозима јавнога поретка (12). Фостен Елие је приметио да би било скандалозно да је кривично дело постојало пред грађанским судом, не могући

¹²⁾ Видети: Colin, Capitant et Morandière, *op. cit.*, Tome II, 7ème édition, No 178, page 164.

његовог извршиоца гонити и пред кривичним судом. (13). И у истину би се имао утисак скандала, ако би грађански суд доделио накнаду штете после непостојања могућности да кривични суд осуди извршиоца. А интерес друштва је свакако да избегава скандале. Зато нам изгледа да су А. Колен и А. Капитан тачно рекли да би било деморализирајуће ако би грађански суд прогласио некога кривим на основу једног кривичног дела а за које би кривични законик био немоћан да казни кривца (14).

Нама се исто тако чини тачна и мисао *Мијара Вулана* да се „не може добити од туженог накнада штете не убеђујући се у његово кривично дело; не може извршилац кривичног дела бити грађански осуђен не стављајући се у потребу да он због њега буде и кажњен (15).

Могло би се навести још један разлог Колена и Капитана. „Закон је хтео да од оштећене стране учини једног активног помоћника државном тужиоцу, приморавалу га, ако жели да добије накнаду штете, да покрене своју тужбу пре него што застари јавна тужба“ (16). У осталом, то је још пре њих констатовао и Фостен Елије „Закон је хтео да јаче светлости, које би могле избити из кривичне истраге, обасјају и грађанску инстанцију; он је желео да пенална и цивилна јуриспруденција не могу да суде не знајући једна другу, те да нехотице донесу контрадикторне пресуде; може бити да је закон имао у виду да грађанска пресуда нема утицаја на кривични суд“ (17).

Оспоравајући усвојено решење навешћемо још један разлог својега професора *Жана Пола Нибоајеа*, који предаје, на Правном факултету у Паризу, међународно приватно, грађанско упоредно и француско цивилно право, који се о овом питању изражавао овако: „Постоји један човечанскији и практичнији разлог. Ако је било кривичног дела, преступа или злочина, оштећена страна је имала доста времена да подигне своју тужбу. А ако је оштећени толико чекао са тражењем накнаде за претрпљену штету, па му је рок протекао, мора се помирити с тим да је сам за то крив. Зато застарелост и треба да буде краћа, када се ради и о пеналној материји“ (18). Ми би чак помислили да је застарелост, посматрана као независна од кривичне застарелости, претерано велика. За темпо данашњег живота, она би морала да буде краћа. А њеним скраћивањем правни саобраћај би постао чвршћи.

4. *Ублажења солуције*. — Мада је решење које смо анализирали чврсто и има свога оправданог смисла, ипак би било претерано мислити да је оно апсолутно. Могла би се навести јуриспруденција француског Касационог суда, која ублажава горње решење, одлучујући да се изложена солуција примењује

¹³⁾ Наведено у предавањима J. P. Niboyet-а из продубљеног и упоредног грађанског права, на Правном факултету у Паризу, у школској години 1930/31. Видети *Les cours des droits*, page 8.

¹⁴⁾ Видети: Colin, Capitant et Morandière. *op. et loc. cit.*

¹⁵⁾ Видети: Muyard Vouglans, *Institutes du droit criminel*.

¹⁶⁾ Видети: Colin et Capitant, *op. et loc. cit.*

¹⁷⁾ Видети: Faustin Hélie, *Traité de l'instruction criminelle*, Tome II, No 1108, pages 738 et 739.

¹⁸⁾ Видети: J. P. Niboyet, наведена предавања, страна 8.

само у случају када је приватна тужба постала *искључиво и непосредно* из деликтног акта, онога који има и кривични карактер. Тако да се свакога пута, када приватна тужба за накнаду штете има свој извор у једном уговору који је ранији од деликтне чињенице, или у којој другој диспозицији грађанскога права, примењује застарелост од тридесет година (19).

б) *Друга ситуација: било је кривичних гоњења која су се завршила одлуком репресивнога судства.*—

Да напоменемо одмах да је овде проблем много интересантнији. С једне стране, заинтересовани ће ретко дозволити да прође рок њихове тужбе и наступи застарелост. С друге стране, сада се налазимо у присуству проблема где су солуције чист производ рада јуриспруденције, пошто недостаје текста законског, а јуриспруденција је ипак морала да решава овај проблем.

Ми смо већ напоменули да тужба за накнаду штете може бити подигнута било пред цивилним, било пред репресивним судством, ако су за ово испуњени услови, ако је штетникова радња и кривично дело. Али ако је радња својствена само цивилном деликту, само ће грађанско судство бити надлежно.

Међутим, потребно је додати, у случају коегзистенције одговорности да ће проблем у многоме бити упрошћен, ако је тужба за накнаду штете подигнута пред кривичним судом. Разлог је лако уочљив. Кривични суд ће изрећи пресуду у погледу цивилне накнаде штете у исто време кад и одлуку по кривичној страни. Он ће, ако осуди оптуженог доделити и накнаду штете; а ако га ослободи, одбиће и тражење приватног учесника.

Само, та могућност ипак не спречава да се деси да приватна тужба не буде подигнута пред истим судом као и јавна. Проблем зато постаје компликованији, јер два различита суда могу изрећи и две различите пресуде. Кривични суд може осудити, а да грађански суд не додели накнаду претрпљене штете. Исто тако, обрнуто, кривични суд може ослободити оптуженога, а грађански суд дати тужиоцу репарацију претрпљене штете. *Quid juris* да се избегне та шокантна ситуација?

С једне стране спречено је да грађански и кривични суд решавају у исто време. С друге стране, дата је превласт одлуци кривичног суда.

1. *Кривично држи грађанско.* — Према члану 3 француског Кривичног поступка, ако је тужба за накнаду штете подигнута пред грађанским судом, у времену док о истој радњи решава и кривични суд, први суд мора обуставити поступак до дефинитивне одлуке кривичнога судства.

2. *Res judicata pro veritate habetur.* — Међутим, много је још важније да пресуђена ствар, у кривичном погледу, има апсолутни ауторитет и на грађанском пољу, независно од правца одлуке, тако да оно што је дефинитивно одлучено од кривичног суда, не може више бити стављено у питање грађанско правних инте-

¹⁹⁾ Видети у овом смислу одлуке Грађанског одељења француског Касационог суда од 23 децембра 1897 године, у збирци Dalloz hebdomadaire за 1901 годину, први део, страна 109, и ону од 20 априла 1915 године, у истој збирци, за 1916 годину, први део, страна 204.

реса. На пример, ако је неко лице осуђено за нехатно убиство, њиме оштећени могу поднети тужбу за накнаду штете грађанским судовима, ако се већ нису придружили тужби државног тужиоца, као приватни учесници, и њима ће бити додељена накнада штете коју су претрпели. Оштећени неће имати да докажу ништа више сем то да постоји кондемпнаторна пресуда кривичног суда (20). — Узмимо сад обрнут случај. Једно лице проузрокује аутомобилску несрећу. Последица ове јесте смрт другог лица. Прво лице је судски гоњено и кривични суд га ослободи, утврдивши да није његова кривица што се је десила аутомобилска несрећа. У том случају француска јуриспруденција одлучује да лице, које је проглашено некривим у кривичном поступку, не може бити узнемиравано ни у грађанском поступку, за накнаду штете (21).

И ако за решење под 1. постоји изричан текст, потребно је подвући да је солудија под 2. наметнута без икаквог законског текста. Како то може бити објашњено? Који су разлози који би оправдали то решење?

Да би боље схватили оправдање принципа *Res judicata pro veritate habetur*, ми ћемо се прво обазрети на то како се оно врши у теорији, да би после пришли и разлозима јуриспруденције.

(а) Теориска образложења

Потребно је одмах истаћи да су две идеје доминантне. Оне су створиле две врсте теорија и обадве су утицале на праксу, било то истовремено или суксесивно, било пак једна у недостатку друге. Прва је идеја о судској хијерархији, која је створила теорију према којој је кривични суд сматран као суд вишега ранга, супериорнији, од грађанског суда. Друга мисао јесте она која проистиче из убеђења у истинитост. Она је створила теорију да је после пресуде кривичнога суда, која је утврдила истину, излишна још и пресуда грађанског суда. Ми ћемо најпре изложити обе ове теорије, да би, после тога, обазрели се и на друге које постоје. При томе ћемо се трудити да увек прво изложимо у чему се односна теорија састоји, да би најзад бацили на њу и критички поглед.

(1) Теорија Обриа и Роа о идеји судске хијерархије.—

Експозе. — Обри и Ро су подвукли на првом месту да „у дискусијама, које су се развиле о овом предмету, пошло се од идеје да се утицај кривичних пресуда на грађанску страну питања треба да одреди применом члана 1351 француског Грађанског законика (22) (23). Они се базирају на Мерлена (24) и Тулиеа (25)

²⁰) Видети у овом смислу: Aubry et Rau et Bartin, *Cours de droit civil français d'après la méthode de Zachariae*, Tome XII, 5ème édition, Paris 1922, § 769 bis, page 465 и јуриспруденцију наведену у примедби бр. 9; Colin; Capitant et Morandière, *op. cit.*, Tome II, No 492, pages 458 et 459 de la 8ème édition.

²²) Видети: Aubry et Rau et Bartin, *op. cit.*, страна 466 и 467, са примедбама бр. 10 и 11.

²³) Видети: Aubry et Rau et Bartin, *op. cit.*, § 769 bis, No 2, page 462.

²⁴) Члан 1351 Фр. Грађ. Зак. је редигован овако: „Ауторитет пресуђене ствари постоји само у погледу онога што је било предмет пресуде. Треба да тражена ствар буде иста; да тужба буде заснована на истом узроку; да тужба

(26). Али, Обри и Ро не везују решење питања за примену члана 1351 Фр. Грађ. законика, пошто он обухвата важност пресуђене ствари у правом, ужем, смислу речи. Обриу и Роу изгледа целисходније да се запитају, да ли су репресивни судови на истом нивоу, у погледу хијерархије, на коме се налазе и грађански судови“. Када се ради о споровима који су предати судовима који су надлежни да расправљају питања исте природе и који се тичу интереса исте врсте, а да би се знало да ли је један од тих судова везан одлуком донетом од другог суда, треба применити овај члан (27). Напротив, када је реч о судовима чије су мисије потпуно различите, а да би се одредила важност пресуђене ствари једнога од њих, треба у главном и пре свега одредити природу и циљ његовог установљења. Па како кривични судови имају за задатак да се изјасне, у интересу целог друштва, о постојању злочина и преступа, чија је репресија од њих тражена, о кривичној одговорности оптужених и примени казненог закона на чињенице које су они признали утврђеним, било би очигледно непризнавање природе и циља њиховог установљења, ако би се тврдило да њихове пресуде, било кондемпнаторне, било апсолуторне, немају, према свима, важност пресуђене ствари и ако би се прихватило да један грађански суд може одлучити како да је извесно лице, проглашено кривим, невино, тако и да је ослобођено лице извршило злочин или преступ, за који је било кривично гоњено и пуштено“. (28). — Тако, дакле, Обри и Ро се везују за природу и циљ установљења репресивног, кривичног, казненог, судства. Они решавају питање, да ли одлука кривичног суда не тежи више него пресуда једног грађанског суда? И Обри и Ро не оклевају да потврдно одговоре на ово питање.

Критички поглед. — Има нечега тачног у гледишту теорија Обриа и Роа. Апсолутно је потребно да се спречи да се може ставити у питање пред грађанским судом оно што је једанпут решено пред кривичним судом. Спречавајући то избегавају се незгодне последице, које би иначе наступиле. Потсетимо да би грађански судови, ако би прогласили некога кривим, мада је кривични суд ослободио истога, извршили ревизију процеса, иако то није њихова мисија, нити су они за њу квалификовани. Додајемо томе да би она била изван предвиђених форми, мада кривично судство има себи својствене правне лекове, ако би за њих било потребе. А сигурно је да не треба дозволити да се заобилазним путем стави ствар у питање. Због тога остаје потребна превласт одлуке кривичног суда. То су Обри и Ро врло добро схватили. Да би добили целисходно решење, они су просто свели цео проблем на питање надлежности. Тако би према њима постојала нека врста ненадлежности *rationae materiae* за грађански

постоји између истих странака и да она буде формирана од њих и против њих у истом својству“.

²⁴⁾ Видети: Merlin, *Rep. Chose jugée*, § 15 *Non bis in idem*, Nos 15 et 16.

²⁵⁾ Видети: Toullier, VIII, 30 et s. et XI, 240 et s.

²⁶⁾ Њихове теорије ми ћемо изложити мало даље.

²⁷⁾ У питању је члан 1351 Фр. Грађ. Зак.

²⁸⁾ Видети: Aubry et Rau et Bartin, *op. cit.*, § 769 bis, страна 462 и 463, приметба бр. 2.

суд, да решава о питању које може да буде одлучено једино од кривичнога суда.

(2) *Мерленова теорија, и Тулиеова нианса исте, која се оснива на идеји истинитости.*—

Експозе. — Према Мерлену (29), јавна тужба и тужба за накнаду штете имају исти предмет, злочин или преступ. Из тога би произлазило да, чим је на основу јавне тужбе, пресуђен тај предмет, не може се више о њему поново судити на основу приватне тужбе. А да би избегао могући приговор, или одговорио на њега, да процес не мора бити вођен између истих лица, Мерлен примећује да државни тужилац представља цело друштво, па, ео ipso, и саму жртву. Излазило би из тога да оно што је пресуђено између државног тужиоца и окривљенога, мора бити сматрано као пресуђено и између окривљенога и грађански оштећенога. Отуда, по Мерлену, апсолутна, а не релативна, снага пресуђене ствари у кривичном поступку.

Кришички поглед. — Изгледа нам, с једне стране, да Мерлен није јасно разликовао, ако не да је побркао, узрок и предмет. Јер, ако би било тачно тврдити да је злочин заједничка основа или узрок обема тужбама, и јавној и приватној, не би било исто тако тачна алегација да обе тужбе имају исти предмет, пошто је он за једну (јавна тужба) репресија, да би за другу (приватна тужба) био репарација претрпљене штете. — Још је мање тачно рећи, с друге стране, да државни тужилац претставља све појединце (30). Исто онако као што пресуђена ствар нема апсолутног ауторитета, већ само релативног, у многобројним хипотезама, у којима државни тужилац интервенише, као што је то случај са предметима који се обавезно морају саопштити државном тужиоцу (статуси лица, неспособност, промене у статусима личности и др.), овде исто тако ауторитет пресуђене ствари може бити само релативан (31). — Према томе, ми морамо закључити да Мерленова теорија није та која даје добро осветљено објашњење нашега питања.

Тулиеова нианса. — Додајмо да је теорија истинитости исто тако дискутована и од Тулиеа (32). Међутим, Тулиеова теорија је само побијање аргумената Мерленових, који је доказивао постојање три истоветности, у случајевима јавне и приватне тужбе, тј. да има идентичности узрока, предмета и странака. Јер Тулие прихвата само ону идентичност која се тиче узрока или основа. — Негативна страна Тулиеове теорије нам изгледа тачна. Са тврђењем да нема истоветности предмета нити странака ми се сла-

²⁹⁾ Видети напомену бр. 24.

³⁰⁾ Видети у овом смислу: Pierre Hébraud, *L'autorité de la chose jugée au crim. sur le civil*, Докторска дисертација, брањена на Правном факултету у Тулузи 1929, страна 36.

³¹⁾ Видети у овом смислу: Пресуде Грађанског одељења француског Касационог суда од 18 априла и 17 јуна 1921 године у Сиреовој збирци (Resueil Sirey) за 1923 годину, први део, страна 161, са објашњењем г. Ренеа Морела (René Morel); исто тако: Colin, Capitant et Morandiére, *op. cit.*, 8ème édition, No 493, P. 459, који веле: „Према томе, свака личност, која није била грађанска странка, а која би се жалила да је претрпела штету због кривичног дела, могла би подићи тужбу за накнаду штете пред грађанским судом“.

³²⁾ Видети: Toulier, Tome X, No 246, page 352 et s.

жемо, као што се може закључити из онога што претходи. Али позитивна страна Тулиеове теорије је врло штура. То и објашњава да је Мерленова теорија, по нама несавршена, ипак формирала школу, јер су Мерленови аргументи даље развијани од Манжена (33) и Леселиеа (34), док је Тулие остао усамљен (35).

(3) *Теорија Колена, Капитана и Морандиера, која се заснива на појму јавнога поретка.* — Како су ове претходне теорије доста несавршене, оне су направиле места трећој, тачнијој. Појам јавнога поретка (*la notion d'ordre public*), са оних добрих обичаја (*les bonnes moeurs*), овај други представљајући у самој ствари само један део првога, као општијег, ширег, појма, јесте тај који је послужио да се даде најпростије, али у исто време и најтачније, решење нашега питања (36).

Ево како се изражавају Колен, Капитан и Морандиер: „Донете одлуке од стране репресивног судства морају имати апсолутну снагу, јер би било противно јавном поретку да друго судство може прогласити одговорним некога за кривично дело, мада је исти ослобођен, или неодговорним, иако је он осуђен. Исти разлог не важи за решења грађанских судова. Због тога ова и немају снагу пресуђене ствари пред кривичним судовима. Ово осуство корелације јасно показује да се превласт пресуђене ствари у кривичном поступку базира на појму јавнога поретка“ (37).

Видалова и Мањалова нијанса. — Слично Колену, Капитану и Морандиеру се изражавају и Видал и Мањол, који веле: „Разлог превласти кривичнога над грађанским јесте тај што би било скандалозно дозволити, после неопозиве пресуде кривичних судова, проглашење од другог судства невиности туженога, већ осуђеног, или изрећи кривицу туженог, већ ослобођеног и од тада осигураног да неће бити кажњен (38).

(4) *Еброова теорија о социјалној стабилности.*—

Еброова теорија је у ствари само варијанта теорије Колен, Капитан и Морандиерове. Ебро каже „Ауторитет пресуђене ствари може почивати на потребама друштвене стабилности“ (39).

Како је у основи овај појам друштвене стабилности саставни део појма јавнога поретка, то ова теорија, која се у осталом

³³⁾ Видети: Mangin, *Traité de l'action publique et de l'action civile en matière criminelle*, 1837, No 421 et s.

³⁴⁾ Видети: Le Sellyer, *Etudes historiques, théoriques et pratiques sur le droit criminel*; IV, et *Traité de l'exercice et de l'extinction des actions publique et privé*, Tome II, 2ème édition, 1874; No 718 et s.

³⁵⁾ За детаљнија излагања по овом питању, видети: Pierre Hébraud, *op. cit.*, страна 43.

³⁶⁾ О појму јавнога поретка, видети врло интересантна предавања г. Жилиоа де ла Морандиера (Julliot de la Morandière) на докторском курсу Правнога факултета у Паризу, у току школских година 1931/32 и 1932/33, после којих је, на позив јапанске владе отпутовао у Токио где је остао све до ове године.

³⁷⁾ Видети: Colin; Capitant et Morandière, *op. et loc. cit.*

³⁸⁾ Видети: Vidal et Magnol, *Cours de droit criminel*, 1928, No 675 et S., page 821 et s. — Исто тако, Марсел Лаборд-Лакост се изјашњава у истом смислу: „Јавни поредак тражи да оно што је било одлучено од кривичнога судства не може бити стављено у питање од које друге власти“ Marsel Laborde-Lacoste, *op. cit.*, 2ème édition 1904 et 8ème édition, par Bonnecassère, 1911, No 1065—2.

³⁹⁾ Видети: Pierre Hébraud, *op. cit.*, страна 13-14.

www.unibg.rs појавила после оне Колен, Капитан и Морандиерове, не даје ништа ново.

(5) *Закључак о теориским оправдањима принципа Res judicata pro veritate habetur.* — Снага пресуђене ствари се састоји у немогућности противречности одлуци суда новом судском одлуком. С гледишта резултата, ова се забрана контрадикције оснива на мишљењу да би, без ње, могао да наступи, због противречности, известан друштвени неред. Али, идући обрнутим путем, забрана контрадикције изреченој пресуди, оправдава се и другим консидерацијама. У снази пресуђене ствари може се видети логична последица пресуде, која садржи одлуку. Судски диспозитив је закључак једне дискусије. После исцрпљене дебате сматра се да је истина утврђена. Због тога, пресуђена ствар, у основи садржи две чињенице. С једне стране, своју превласт, спречавајући у будуће расправу онога што је пресуђено. С друге стране, истинитост онога што је утврђено, која се намеће за будућност. Можда та „истинитост“ у ствари и није истинита. Па ипак ће се она као таква сматрати, јер то захтева друштвени интерес, јавни поредак. Зато нама теорија Колен, Капитан и Морандиерова, коју су прихватили и други писци, изгледа толико јасна и тачна, да се ми уздржавамо да је детаљније развијамо. Додајмо, мада и остале теорије имају понешто тачнога, да појам јавнога поретка може бити узет као база оправдања, као фундаментални аргуменат, довољан сам собом. Могло би се подвући да писци који ни мало нису сложни у погледу теорија које смо, укратко, изнели, су вољни да прихвате теорију јавнога поретка, када је у питању оправдање принципа Res judicata... (40).

(6) *Оправдања од стране јуриспруденције.* — Подвучимо одмах да, иако не постоји текст који би предвидео превласт одлуке кривичног суда над решењем грађанског суда, јуриспруденција је несумњиво утврђена у том смислу. Она иде тим путем већ дуго и тако непоколебљиво, као да постоји изричан пропис о томе.

Ми ћемо изложити неколико пресуда да би показали и доказали ову тежњу јуриспруденције, тако стару већ и толико стабилну.

1° Принципијелна пресуда.

(1) *Чињенице.* — Ми ћемо изнети, на првом месту, једну пресуду, стару већ преко осамнаест година, која је била основна одлука у овој материји, постављајући принцип превласти кривичнога над грађанским. Ради се о пресуди Грађанског одељења француског Касационог суда од 7 марта 1855 године (41). Кочијаш поштанских кола на прузи од Париза до Марсеља, Кертие, ударио је на таљиге некога Ибера, преврнувши овога, коња и кола, ранивши уз то Ибера. Процес је предат кривичном суду.

⁴⁰) Видети: Garsonnet et César Bru, *Traité de procédure civile*, Tome III 1913, Nos 720 et 721, page 452; René Demogue, *Traité des obligations en général*, Tome IV, 1924, page 251; J. Richard, *De l'influence de la chose jugée sur les intérêts civils*, thèse, Grenoble, 1904, page 16; Hébraud, thèse, Toulouse, 1929, page 81.

⁴¹) Видети: Recueil Sirey 1855-1-493 (Quertier contre Hubert).

Али овај ослободи Кертиеа, узевши у обзир да је био с десне стране пута и да су његова кола била осветљена (јер се судар десио ноћу), а да је Ибер, власник преврнутих кочија, учинио неке несмотрености. Како је Ибер био незадовољан одлуком суда, он је тужио Кертиеа и грађанском суду. Изгледало је да ће Иберова нада бити крунисана успехом, јер му је Нимски Апелациони суд доделио накнаду претрпљене штете, не обазирући се на одлуку кривичнога суда. Међутим, Касациони суд, наведеном пресудом, је поништио одлуку Апелационог суда у Ниму.

(2) *Наведени разлози у овој пресуди.* — У првом реду, пресуда се позвала на идеју истинитости. После тога, према њој, кривична пресуда има прејудициелни карактер. Пресуда наводи: „Како одредба Кривичног судског поступка суспензира вршење грађанске тужбе пред грађанским судом дотле док се дефинитивно не одлучи о јавној тужби, то суд закључује да се тако јавној тужби даје битно прејудициелно својство... ит.д.“. Могло би се закључити да се пресуда базира на Мерленовој теорији, пошто према њој државни тужилац претставља све могуће интересе, у колико се тиче чињеница које сачињавају заједничку основу двеју тужби. Па ипак пресуда се држи и теорије о судској хијерархији. За њу, када је кривични суд већ изрекао пресуду, грађански суд не може да не узме у обзир одлуку кривичнога суда. — Најзад могло би се рећи да теорија јавнога поретка, мада она није била научно конструисана у оно време, налази своје место такође у мотивацији. Разлози пресуде наводе: „Друштвени ред би трпио од антагонизма (грађанског и кривичног судства) који би, само у приватном интересу, имао за последицу да поколеба веру у пресуде кривичних судова, стављајући у питање невиност осуђенога, који би био проглашен кривим, или пак кривицу туженога који би био проглашен да није извршилац дела које му се ставља на терет.“

²⁰ *Друге пресуде.* — Од горње пресуде, која важи за основну и принципску, дошле су многобројне нове одлуке, следујући пут трасиран од ње и учврштавајући га. Ми ћемо поменути само две, да би колико толико показали смисао еволуције јуриспруденције, једну од 7 новембра 1894 и другу из 1924. У разлозима прве наводи се: „Како грађанским судовима није дозвољено да не признају оно што је неопходно и извесно одлучено од кривичних судова... ит.д.“ У другој, суд чак не мотивише више своју одлуку. Пресуда каже: „Како грађанском суду није дозвољено да пренебрегне оно што је одлучено од кривичног суда... ит.д.“

Треба још навести да се судске одлуке задовољавају да само потсете на принцип превласти пресуде кривичног суда над грађанским, не дајући и његово оправдање. У судским разлозима врло често се среће следећа формула: „Како одлуке кривичних судова имају снагу пресуђене ствари према свима, није дозвољено грађанском судији да не узме у обзир оно што је решено од кривичног суда, и то како у погледу онога што формира заједничку основу јавне и приватне тужбе, тако и у погледу учешћа туженога у овој истој чињеници; узевши у обзир, с друге стране,

да је грађански суд везан не само диспозитивом одлука кривичних судова, већ и мотивима овога који су његови потребни узроци...“⁴². Дакле, грађански суд не би био дужан само да води рачуна о смислу пресуде, већ да има на уму и разлоге које је усвојио кривични суд. (42).

VI. *Закључак.* — Може се, према изложеноме, закључити да данас, у француском праву, превласт кривичнога над грађанским, не оставља никакве сумње, ни у доктрини, теорији, ни у јуриспруденцији, пракси судова.

Чињеница да је овај принцип нашао своје оживотворење, и поред ћутања закона, може бити доказ колико је он оправдан. Резултат овога принципа показује у исто време колико удружен рад доктрине, која налази одјека у пракси, корисно служи задовољењу потреба живота. Ми би се радовали када би пример француских судова био прихваћен и од наших. Један корак ка томе би био систематско сређивање судских одлука, по примеру, збирки Далоза (Dalloz) и Сиреа (Sirey) у Француској.

Завршавајући ове редове о односима између грађанске и кривичне одговорности, карактерисаних превлашћу ове последње, потребно је истаћи неопходност да се не ради о *једној другој чињеници* за коју би тужени имао да одговара грађански. Постоји, треба и то рећи, доста пресуда, које не воде рачуна о решењу датом од кривичних судова, јер се оне базирају на другој чињеници, или, што представља заобилазни пут, што грађански судови сматрају да кривични суд није потпуно исцрпео дате чињенице. Тако се може једино схватити тврђење Луја Жосерана, декана Правног факултета у Лиону, „Разуме се дакле да пресуђена ствар у грађанском поступку нема ауторитета пред кривичним судом, нити обрнуто. Један аутомобилист, гоњен од кривичног суда за нехатну повреду, и ослобођен, може ипак, у извесним случајевима, бити гоњен од жртве као цивилно одговоран, пред грађанским судом“ (43). Могле би се у овом смислу цитирати следеће две одлуке: пресуда Грађанског одељења Касационог суда од 17 и 18 марта 1930 године (44) и пресуда Апелационог суда у Дижону од 29 октобра 1931 године (45). У различита прво се каже: „Како, у случају ослобођења од кривичног суда кондуктера једног аутомобила, оптуженог за нехатно убиство, који је пуштен испод суђења, јер није било кривиче до шофера, пресуђена ствар у погледу ослобођења од кривичне одговорности не може утицати на примену члана 1384, алинеја 1^о Грађанскога законика... итд.“.

⁴²) Видети у овом смислу следеће одлуке: Грађанскога одељења француског Касационог суда од 28 јуна 1905 (Бибарон и син против Гиста и Бона), у Далозовој збирци за 1905 годину, први део, страна 406, и Сиреовој за 1909 годину, први део, страна 310 и одлуку Жалбеног одељења истог суда од 5 априла 1909 (Коњон против Лавашиа), Далоз 1909. I. 347 и Сире, 1909. I. 310.

⁴³) Видети: L. Josseland, *op. cit.*, tome II, édition de 1933, No 410, pages 211 et 212.

⁴⁴) Видети: Dalloz hebdomadaire 1930, page 283 (Demoiselle Brun contres Grand-Dufay et autres.

⁴⁵) Видети: D. H. 1931, page 581,

СУДСКА ПРАКСА

Из праксе Апелационог суда у Новом Саду.

Г. Бранко Јевремовић, судија Апелационог суда у Новом Саду доставио нам је две одлуке из кривично-правне области из праксе Апелационог суда у Новом Саду, које радо објављујемо, као што смо и раније одлуке објавили (В. Бранич за фебруар и април 1937. год.).

20.— *Недопуштена је жалба Апелационом суду пршићу решења председника већа Окружног суда, којим се одбија молба да се писмено израђена пресуда зборног суда саобрази објављеној пресуди у судском заседању, већ се што може нападаши у главном правном леку као повреда закона.* (Кжа 175/36. од 21. јануара 1937. год.)

Апелациони суду у Новом Саду жалбу опт. Л. Ј. и браниоца јој одбацује, са доле наведених разлога:

Опт. Л. Ј. и бранилац јој молили су, да се писмено израђена пресуда, по њеној кривци због преступа из § 133 к. з. од 26. маја 1936. г., саобрази објављеној пресуди у судском заседању, према којој да је проглашена кривом за покушај преступа из § 133 к. з. а не за преступ из § 133. к. з. По овоме је председник већа Окружног суда у Н. С. решењем својим бр. Кзп. 544/935. од 24. септембра 1936. г. одбио ову молбу.

Расматрајући списе овога предмета Апелациони суд је установио, да се овде не ради о исправци пресуде у смислу §-а 294 к. п. Јер се не тражи исправак у погледу погрешака писања у именима и бројевима као и других очигледних грешака писања и рачуна или несагласности преписа пресуде са изворником, већ се ради о саображавању израђене пресуде са објављеном пресудом у судском заседању.

По § 291 од 1. ст. последњи к. п. писмено израђена пресуда мора одговарати пресуди како је објављена у заседању. Према овоме у колико је првостепени суд друкчије поступио, повредио је закон, а због повреде закона може се противу првостепене пресуде зборног суда уложити само ревизија, коју је у осталом, оптужена, због ове повреде закона и уложила, те ће ревизиони суд решавајући о уложеној ревизији оптужене решити и питање, да ли је првостепени суд својом пресудом повредио пропис §-а 291 од 1. ст. последњи к. п.

Ово произлази и из прописа § 245 од IV. к. п. по коме у колико би првостепена пресуда била у записнику главног претреса означена, што овде ипостина није случај, али обзиром да је правни лек против пресуде уложено и због повреде наређења о поступку у погледу неслагања објављене и написане пресуде, за решавање по овоме надлежан је ревизиони суд.

На основу свега изложеног Апелациони суд је нашао, да се у предметном случају, не може упуштати у оцену питања, да ли је првостепени суд својом пресудом повредио закон, те сматра да је жалба оптужене и браниоца јој Апелационом суду недопуштена, па ју је као такву ваљало одбацити.

21.— *Привашни учесник, који је у току кривичног поступка изјавио накнадно, да не тражи казну за окривљене већ само оштешу, сматра се да је одушао од придружења кривичном поступку и као такав изгубио својство привашног учесника.* (Копа бр. 13/37 од 21. јануара 1937. год.)

Апелациони суд у Новом Саду приговоре уважава, решава да оптужби нема места и кривично поступање обуставља на основу тач. 3. § 208 к. п. како према О. Б. и Б. Р. тако и према П. Д. и Ј. И.

Трошкове кривичног поступка у смислу § 311 бр. 2. к. п. сноси оштећена супр. Б. П. рођ. П. В. из М. са доле наведених разлога.

По одбачају кривичне пријаве од стране држ. тужиоца у С. решењем бр. КК 1572/935 преузела је гоњење оштећена супр. Б. П. рођ. П. В. и подигла оптужницу против О. Б., Б. Р., П. Д. и Ч. И. оптужујући их и то: О. Б. што је децембра месеца 1935 г. наредио своме органу Б. Р. извршити, да пресуду М. општине бр. изгр. 29/935, знајући, да иста није правомоћна услед призива оштећене, егзекутивним путем противу оштећене изврши, чиме да је починио преступ из § 392 к. з., Б. Р. што је 13. децембра 1935. г. 1) напред наведену пресуду противу оштећене извршио и ако иста није правомоћна, чиме да је почи-

УНИВЕРЗИТЕТСКА ВИБЛИОТЕКА

нио преступ из § 392 к. з. 2) од оштећене наплатио напред наведену пресуду општине М. бр. изгр. 29/1935 тиме што је однео оштећеној једна кола и једну секиру и ако она није била дужна по напоменутој пресуди исплату извршити, пошто иста није правоћна, чиме да је починио преступ из § 389 к. п. и најзад 3) ванео телесне озледе оштећеној и претукао је чиме да је починио преступ из § 181 к. з., П. Д. и Ч. И, што су 13. децембра 1935. г. на салашу тукли оштећену — премлатили је — чиме да су починили преступ из § 181 к. з.

Апелациони суд разматрајући списе поводом уложених приговора установио је, да се оштећена у својој кривичној пријави истина придружила кривичном поступку, ради остварења свога тачно означеног приватно-правног потраживања, али је приликом саслушања код извиђајног судије Среског суда у С. у записнику од 8. маја 1936. г. изјавила, да не тражи против окривљених да буду кажњени од суда, већ само да остаје код свог оштетног захтева, што значи, да је одустала од придружења кривичном поступку, чиме је изгубила својства приватног учесника из § 6 од. 7 к. з. Како се пак у предметном случају ради о делима која се гоне по службеној дужности, а државни тужилац је пријаву одбацио, гоњење може преузети и оптужницу подићи по § 53 к. п. само приватни учесник.

Обзиром на све напред изложено Апелациони суд налази да нема захтева овлашћеног тужиоца услед чега је ваљало одлучити да оптужби нема места и кривично поступање обуставити на основу § 208 бр. 3. к. п. и то како против окр. О. Б. и Б. Р. који су уложили приговоре тако и против П. Д. и Ч. И., који нису приговорили јер су разлози са којих је Апелациони суд одбио оптужницу од користи и овим окривљеницима, па је Апелациони суд и у погледу њих а у смислу § 208 од 2. к. п. морао по службеној дужности донети горње решење.

Остала расположења у овоме решењу оснивају се на у њему цитираним законским наређењима.

Уз испуњење ошталих услова из §§ 670—674 Грађ. Зак. тужиоцу се има досудиши прече право куповине, и ако је купо-продајни уговор после подизања шужбе раскинуш. (Пресуда I грађ. већа од 18. марта 1937. год. Рев. бр. 50/37.)

Тужилац Петар је навео, да са туженом Маријом има у смесништву плац са постојећим зградама на њему. Тужена је свој део смеснишке имовине продала туженој Јани, о чему је донета и пресуда окружног суда, којом је Јани призвано право својине на половини означеног имања по основу куповине од Марије. Он — тужилац — као смесничар, има право на првенствену куповину продатог дела имовине, па је зато, полажући у депозит куповну цену, предложио да суд донесе пресуду, да он, као смесничар има право прече куповине. Тужена страна признала је наводе у тужби али је приговорила, да је поменути купо-продајни уговор између Марије и Јане пресудом среског суда раскинут и куповина оглашена за неважећу. Поред тога, истакала је, да између тужених, као продавца и купца, није ни закључен купо-продајни уговор, већ се, у ствари, радило о поклону и, само ради сигурности овога поклона, странке су се споразумеле да суду представе фиктиван уговор о продаји и куповини. Најзад је тужена страна навела, да продавац Марија спорно имање није могла никоме продати, пошто је земљорадник а друге земље, осим спорне, нема.

Окружни суд у Зајечару донео је пресуду Бр. 913, од 14-XII-1935. године којом је одбијен тужбени захтев са следећих разлога:

По § 670. грађ. зак. смесничари имају првенство за куповину непокретних добара а по § 673. истог Законика, ако би продавац продао непокретно добро, не јавивши онима, који првенство имају, онда ови имају право за 30 дана од времена продаје, судом потврђене и објављене, исто прекупити. Према смислу ових прописа Закона излази: да право смесничара на прекуп постаје само у случају промене сопствености непокретних имања путем уговора о продаји и куповини, који се пак по § 19. Закона о издавању тапија од 30-V-1931. год. у вези § 292. грађ. зак. и чл. 58. иб 6. Уредбе о убрзању рада код судских и иследних власти од 22-VI-1922. године може извршити једино преносом тапије. Како у овом случају, према чини-ничном стању, није у питању пренос непокретне имовине путем тапије, то се не може узети, да се за тужиоца створило прече право куповине, па зато, за сада, не може бити речи оправу тужиоца на првенствену куповину имања. Према оваквом стању ствари, наводи тужене стране, да између тужене Марије и Јане није ни било уговора о продаји и куповини, већ да се само радило о поклону, који је уосталом поништен, постали су без вредности а тако исто и сви остали наводи су беспредметни.

Апелациони суд у Београду није уважио призив тужилачке стране, већ је пресудом од 16-X-1936. године бр. 1079 потврдио пресуду првостепеног суда. У образложењу своје пресуде Апелациони суд је нашао, да у оном случају, кад смесничар свој део спорног имања не прода већ поклони, па после тога следује уговор о продаји и куповини, као фиктиван посао, — не може бити — говора о праву другог смесничара на прекуп таквог имања, јер фиктивни послови по закону не важе, па ма били судом потврђени — § 303. грађ. зак. Како је у овом случају утврђено, да је посао куповине и продаје између тужених фиктиван, то он не може ни имати правног значаја у погледу пречег права куповине тужиоца Петра. Ово у толико пре, што су тужена Јана и тужена Марија у свом одговору на тужбу изјавиле да до реализовања купо-продајног уговора није ни дошло јер је исти пресудом окружног суда раскинут и куповина оглашена за неважећу о чему су и доказ поднеле.

Касациони суд је уважио ревизију тужиоца, укинуо побијану пресуду призивног суда и предмет вратио истом суду на поновну расправу и одлуку са ових разлога:

Из утврђеног чињеничног стања види се, да је тужена Марија продала спорно имање туженој Јани и да је та продаја констатована пресудом окружног суда у Зајечару од 4-XII-1934. године бр. 878/34; даље се види, да је тужилац поднео тужбу за прече право куповине 14-XII-1934. године, којом је тражио, да као смесничар, има право првенствене куповине спорног имања, за што је и откупну цену у 40.000.— дин. положио. Кад то стоји, онда је неправилно резонување Апелационог суда, што је тужиоца одбио по том основу, да је тај уговор о куповини и продаји доцније, према закључку средског суда у Зајечару од 27-XII-1934. године раскинут, јер тај раскид уговора, и ако према странкама има правно дејство у смислу § 13. грађ. зак., ипак не може бити на штету стечених права трећих лица, јер је тужилац тужбу за прече право куповине поднео пре овог раскида, те је тужилац подизањем тужбе и полагањем куповне цене у судске руке испуњујући и остале услове из §§ 670—674 грађ. зак. стекао право прекупа спорног имања оног дана кад је предао суду тужбу и никакав доцнији раскид не може бити на штету његовог права. Доцнији приговор тужене стране, да овај уговор о куповини и продаји, утврђен поменутом пресудом окружног суда од 4-XII-1934. године и доцније раскинут према поменутом закључку средског суда од 27-XII-1934. године није стварно никада ни постојао, већ да је био фиктиван, зашто је тужена Марија у ствари поклонила туженој Јани спорно имање, неоснован је, јер и кад би стајало, да је у закљученој куповини и продаји прикривен поклон, ипак ти фиктивни правни послови према трећим лицима вреде онако, како су објављени и, у колико су та трећа лица, будући савесна, стекла неко право на основу објављеног правног посла, на то право не може утицати чињеница, да су уговорачи, објављујући закључење једног правног посла, закључили у ствари неки други посао. Према томе оправдан је ревизијски разлог из тач. 4. § 597. грпп. те би ваљало уважити и захтев улагача ревизије да се побијена пресуда преиначи у смислу тужбеног захтева. Али, како чињенично стање, које је према садржини списка меродавно за правно оцењивање ствари, није у потпуности утврђено, да би Касациони суд могао изрећи своју пресуду, пошто за тужену Марију није прибављено уверење о занимању, какво се по закону тражи, јер поднето уверење о томе не одговара по форми пропису § 471. грађ. суд. поступка, одлучено је, као у диспозитиву — § 604. одељак IV. грпп.

Тих. Ивановић,
секретар Касационог суда у Београду.

Одељак I § 128 к. з. може се примениши једино на случај кад ко при делу из § 127 к. з. нанесе повреду тела или здравља из § 181/1 к. з. и ни једну другу повреду.

Државни тужилац у О. оптужио је Бељула З. да је на дан 27 марта 1936 године када га је чувар државних шума ухватио у сечи државне шуме и позвао да преда секиру, овога напао секиром и ушицама исте ударио у десну сису наневши му повреду тела из од. II § 181 к. з. и тако га силом спречио у вршењу службене дужности, чиме је учинио злочинство против државне власти из од. I § 128 к. з.

Окружни суд је нашао да из ових чињеница произлази злочинство против државне власти из од. I § 128 к. з. и оптуженог Бељула огласио кривим и осу-

дио. Суд је узео овакву квалификацију дела са разлога, што је сведоџбама сведока утврђено да је оптужени Бељула силом противстао приватном учеснику у вршењу његове званичне дужности ударивши га у прса ушлицама секире, којим му је ударцем по лекарском уверењу нанео лаку телесну повреду која се једино, по нахођењу суда, може подвести под од. I § 181 к. з. без обзира што је иста нанета секиром, јер ничим није утврђено да је ово оруђе подобно да тело тешко повреди или здравље тешко наруши. Поред овога баш и кад би се стало на друго гледиште и узело да је секира уопште подобна да тело тешко повреди или здравље тешко наруши, ипак у овом конкретном случају она то није била, пошто лекарско уверење тврди да је повреда нанета тупим, тврдам оруђем и да је повреда лаког карактера, а секира није пронађена да би могла бити вештачена. Суд није могао усвојити предлог Државног тужиоца да у радњи оптуженика Бељула стоје два кривична дела и то из од. I § 128 и из од. II § 181 к. з. пошто дело из § 128 од. I к. з. консумира дело из § 181 од. II к. з. у своје првом одељку, а сваку другу повреду, са тешким последицама, консумира у своје другом одељку § 128 к. з. у коме се каже: „у особито тешким случајевима...“, што овде није случај, јер није у питању тежак случај предвиђен у § 75 к. з. већ противстајање у коме је оптуженик нанео приватном учеснику лаку повреду.

Оптуженик и Државни тужилац изјавили су ревизије против пресуде. Пресудом Кре 529/1-37, Касациони суд је делимично уважио ревизију Државног тужиоца због повреде материјалног закона из т. 2 § 337 к. п., пресуду поништио и оптуженика Бељула за радњу, за коју је пресудом Окружног суда оглашен кривим, а у којој радњи стоје кривична дела из §§ 127 и 181 од. II к. з. казнио.

Касациони суд је нашао да је основан ревизијски навод да је пресудом Окружног суда повређен материјални закон из т. 2 § 337 к. п. због погрешне квалификације дела, али само у колико се односи на постојање стицаја кривичних дела у конкретном случају. Јер по нахођењу овога суда према чињеничном стању, изложеном у нападнутој пресуди окружног суда, у радњи оптуженика Бељула, стоје сви карактерни знаци крив. дела из § 127 I к. з. и дело повреде тела из § 181 од. II к. з. у идеалном стицају, пошто је секира, којом је у овом случају, оптуженик напао и ударио прив. учесника, такво оруђе, које је подобно да тело тешко повреди или здравље тешко наруши, те је према томе повреда која је у конкретном случају нанесена прив. учеснику из § 181 I а не из § 181 II к. з. како је то суд погрешно нашао. Због тога је и дошло до погрешне квалификације дела у питању по § 128 I к. з. пошто се овај законски пропис може применити, једино на случај, кад ко при делу из § 127 к. з. нанесе повреду тела или здравља из § 181 I к. з. и ни једну другу повреду, што као што је напред речено, овде није случај.

Овај суд даље налази, да се не би могла усвојити квалификација дела по § 128 I и § 181 II к. з. у идеалном стицају, јер државни тужилац предлаже, пошто је кривично дело, предвиђено у § 128 I к. з. своје врсте и исто већ садржи два дела: противстајање власти из § 127 к. з. и повреду тела из § 181 I к. з. док у конкретном случају, према изложеном, у радњи оптуженика стоји дело из § 127 к. з. дакле противстајање власти и само једна повреда тела и то из § 181 II к. з. те ни у ком случају оптуженом се не би могле ставити на терет повреде тела и из од. I и II § 181 к. з. када према чињеничном стању исте не стоје..

Добровоје Дим. Бранковић,
претседник Окружног суда у Охриду.

За расправу тужбеног захтева о нези, васпитању и издржавању малолетног дешеша надлежан је старатељски суд, а не редовни судови. (Закључак Касационог суда у Београду од 14 октобра 1936 год. Рев. 1137).

У правној ствари В. бив. жене В. Р. противу В. Р., ради очинске бриге рођеног детета, Окружни суд у Пожаревцу, пресудом од 2. новембра 1935 год. По. 137/35, одбио је тужиоца од тужбеног захтева са разлога:

„Према наводима тужилачке стране извршеном пресудом Великог Духовног суда српске православне епархије од 24/11 децембра 1929 год. Бр. 2970 остављена је малолетна Радмила кћи тужиље и туженика по споразуму њиховом на негу и удомљење код тужиље, где се и давао налази. Међутим тужиља Видосава сада је у немогућности више да се стара и води бригу о малолетној Радмили, пошто се је прудала и са другим мужем изродила децу, те се стога, а како је малолет. Радмила напунила седам година свога живота у см. § 118 и 119 гр. зак има пре-

судити, да је туженик Војислав као отац малолет. Радмиле дужан да исту прими на даљу очинску бригу и удомљење.

Трошкове је тражила по поднетом трошковнику.

Према наводима пак, тужене странке тужбено је тражење неумесно прво с тога, што пропис § 118 гр. зак. у овом случају не може доћи у обзир јер је ствар већ једном међу родитељима—супружницима расправљена, а друго стога што је дете остало на негу и удомљење код тужиље по споразуму родитеља.

Трошкетом је тражила по поднетом трошковнику.

По оцени навода и поднетих доказа обеју парничних странака суд је у смислу § 368 гр.п.п. нашао:

По § 120 гр. зак. у случају развода брака дужности родитеља према деци подељене су тако, да деца мушка до навршења четврте а женска до навршења седме године под материну храну и негу спадају, а остала под очину бригу долазе, али ово у случају само ако се разведени родитељи сами о томе поравнала и сложили не би, или ако би особите околности среће ради дечје другу наредбу изискивале.

Па како се из поднете пресуде Вел. Дух. суда српске православне патријаршије Бр. 2970. као јавне исправе — § 388 гр. п. п. види да је малолет. Радмила остављена на бригу и удомљење код тужиље по споразуму њеном са тужеником, а што се утврђује и признањем његовим у овоме спору — § 362 гр. п. п. то је тражење тужилачке стране, да туженик сада прими малолет. Радмилу на даљу бригу и удомљење у смислу напред пом. § 118 гр. зак. неумесно те ју је суд од истога, као таквог и одбио као у диспозитиву.

Приговор, пак тужилачке странке, да је туженик као отац у см. §§ 118, 119 и 151—153 гр. зак. дужан да издржава малолет. Радмилу, без утицаја је на одлуку суда по овоме спору, јер је основ овога спора непосредно старање над малолет. Радмилом а не њено издржавање и истакнути приговор би могао бити предмет само особене грађанске парнице.*

По призиву тужилачке стране, Апелациони суд у Београду пресудом од 2 марта 1936 год. Пл. 67/36 преиначио је пресуду Окружног суда и осудио туженог да прими своју малолетну кћер Радмилу на даљу очинску бригу и удомљење, са разлога:

„Београдски Апелациони суд, по одржаној усменој призивној расправи, узео је у оцену нападнуту пресуду Окружног суда у границама призивних разлога и предлога § 556 гр. п. п. пазећи по службеној дужности на основе ништавности у нападнутој пресуди — §§ 588 гр. п. п. па је с обзиром на резултат усмене исправе и изведених доказа по своје слободном уверењу у смислу § 368 гр. п. п. нашао: да нападнута пресуда не одговара закону са разлога:

Погрешно је окружни суд што је нападнутом пресудом одбио тужилачку страну од тужбеног захтева, заснивајући своју одлуку на томе да је поднетом пресудом Великог Духовног суда Српске Патријаршије од 24 децембра 1929 год. Бр. 2970 утврђен споразум између парничара као бивших супружника — да њихово дете, малолетна Радмила остане код матере тужиље Видосаве на нези и удомљењу и после навршене седме године старости. Овакво нахођење Окружног суда погрешно је, јер обим споразума између парничара, констатованог у поменутој пресуди Великог Духовног суда, о нези малолетне Радмиле треба гледати по времену кад је он учињен. Из поднетог извода из протокола рођених за малолетну Радмилу и пресуде Великог Духовног суда види се, да је овај споразум учињен за време трајања бракоразводне парнице, одн. у другој години старости малолетне Р., те се према томе, а с обзиром на наређење § 118 грађ. зак. има сматрати, да је он привремене природе, т. ј. да је закључен до седме године старости, а не да је дефинитиван, како то Окружни суд узима. — Па како између парничара не постоји споразум о нези малолетне Р. и после навршене седме године старости, то онда на тужиоцу, као оцу, лежи законска дужност да се о малолетној Р. после тога времена непосредно стара — § 118 у в. § 119 грађ. зак.“

Поводом ревизије тужене стране, Касациони суд у Београду, по службеној дужности, пресудом од 14 октобра 1936 год. Рев. 1137 укинуо је као ништавне пресуде првог и призивног суда и тужбу одбао услед недопуштености редовног правног пута, са разлога:

„Испитујући пресуду призивног суда поводом ревизије туженика, Касациони суд је по службеној дужности у см. § 598 од. I. реч. II гр. п. п. приметио да је побијана пресуда ништава са разлога из § 571 т. 6 у в. § 597 т. I гр. п. п. а у следећем.

Из чињеничког стања, утврђеног побијаном пресудом види се, да тужбени

захтев тужиље потиче из односа о нези, васпитању и издржавању малолетног детета, за чије је решење у см. § 264 зак. о ван. пост. и чл. 27 увод. зак. надлежан старатељски суд, те је ова правна ствар одузета од судских власти редовних суда — § 40 гр. п. п.“

Јован Д. Смљанић

секретар Касационог суда у Београду.

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Седница од 21. априла 1937. године:

Избрисан из изменика адвоката Тодор Гавански под 21. IV. 1937. због оставке а за преузиматеља постао Бора Н. Стефановић, адв. из Београда.

Уписан у именик адв. приправника Драгић В. Томић на вежби код Миодрага Живановића, адв. из Београда, са почетком вежбе од 5. априла 1937. год.

Секретар Лука Пешић износи, да су новчане казне од 200.— дин. за не-одговарање и непоступање по наредбама Одбора коморе неефикасне и скреће пажњу Одбору, да би казне из § 44. сл. к). Зак. о адвокатима требало поштрити нарочито у случајевима, кад је адвокат већ једном кажњен па опет не поступи по наредби Коморе, с тим, да се на сваком предмету означи ако је адвокат већ новчано кажњаван, као и да се о овим казнама води посебна евиденција. Одбор прима ову сугестију секретара Пешића.

По акту Конгреса правника а у смислу одлуке прошле седнице, члан Одбора Др. Видан Благојевић подноси као предлог ове теме: 1) Фискални терети и народна имовина и доходак; 2) Значај доношења јединственог Грађанског законика; 3) Правни значај и техника наших финансиских закона; и 4) Пресуде због изостанка и пропуштања, — са образложењем, и Одбор исте прима.

Претседник Симић саопштава, да су адвокати Др. Радоје Вукчевић, Славко Мијатовић и Бора Продановић из Београда јуче ухапшени од стране органа опште полиције Управе града Београда, о чему је Управа Комору известила и посебним актом. Према усменом обавештењу које је добио од шефа опште полиције а и према акту ухапшеним адвокатима ставља се на терет огрешење о пропис чл. 1. Зак. о заштити јавне безбедности и поретка у држави и сви ће они бити предати суду за заштиту државе.

Ухапшеним адвокатима именовани су привремени заменици у смислу § 44. сл. е) Зак. о адвокатима и § 47. став II Пословника и то: Др. Радоју Вукчевићу Саво Мишовић, Славку Мијатовићу Радомир Голочевац и Бори Продановићу Др. Драгомир Исаковић; — а посебним актом ће се уمولити Управа града Београда да привременим заменицима дозволи стастанке са ухапшеним адвокатима ради договора о пословима њихових адвокатских канцеларија с обзиром да се ради и о интересима трећих лица — клиената.

Поводом хапшења Др. Саве Стругара, адв. из Београда решено је да се напише протестни акт Министарству Унутрашњих Послова

БЕЛЕНКЕ

Полиција као истражна власт.

Прошлого месеца полицијска власт у Београду као истражна власт за дела из Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави, лишила је слободе тројицу београдских адвоката (г.г. Др. Радоја Вукчевића, Борисава Продановића и Славка Мијатовића). У званичном обавештењу које је поводом овога ухапшења примила Адвокатска комора стојало је: да су ови адвокати стављени у истражни затвор по окривљењу за дело из чл. 1 зак. о заштити државе и да ће по завршеној истрази бити предати Државном суду за заштиту државе и *бићи опшужени* за дело из чл. 1 пом. закона. Из овакога саопштења проистичало је као несумњиво, да су колеге у питању, према доказима којима је истражна власт располагала, оправдано сумњиви као извршиоци таквога дела и да је њихово

ухапшење већ по томе разлогу потпуно оправдано. Ово нарочито с тога, што је тај званични извештај послат Комори истог дана када су колеге биле ухапшене, када још нису били ни саслушани.

Међутим, после осамнаест дана издржаног полицијског истражног затвора, када је предмет са окончаном полицијском истрагом био предат Државном тужиоштву при Државном суду за заштиту државе, Државно тужиоштво наредило је пуштање у слободу именованих колега пошто у актима полицијске истраге није нашло никаквог оправдања, никаквих основа сумње, да се противу њих може наредити судска истрага. Тако је на један несумњив начин надлежно Државно тужиоштво потврдило, да и полицијска истрага и лишење слободе наших колега нису имали никаквог законског оправдања, јер нису постојали никакви основи сумње који би по закону могли оправдати продужење судске истраге према њима. А то обучним језиком речено значи: да је овде од стране полицијске власти била извршена једна груба повреда закона и још тежа повреда основних права грађана гарантованих земаљским Уставом.

Ми региструјемо овај случај са жаљењем и протестом. Такво поступање никоме не користи, ничему не служи; оно поред тога садржи у себи и повреду функције адвоката који су органи јавног поретка.

Ипак би овај случај требао нечему да користи. Он је јасна и речита илустрација оправданости резолуција доношених на скупштинама наше Адвокатске коморе у којима је тражено, да се од полицијске власти одузме право вршења истраге по делима из Закона о заштити државе. Адвокатски ред, који је и по својој функцији и по своме закону позван да се о питањима ове врсте изјасни, скретао је надлежнима благовремено пажњу да полицијска власт не треба изузетно да врши истражну власт по овим делима, дајући и разлоге за такво своје гледиште, али на жалост то досада нико није узео у обзир. Надати се да ће овај случај утицати да се ово питање озбиљно узме у разматрање и да ће коначно у нашој земљи истраге по свима делима бити поверене једино судској као искључиво надлежној власти.

Владимир Св. Симић
адв.

Годишња скупштина Савеза Адвокатских комора у Скопљу.

На дан 16. маја 1937. год. одржана је у Скопљу VII. годишња скупштина Савеза Адвокатских комора Краљевине Југославије.

Скупштина је одржана у просторијама Трговинске коморе, које су љубазно стављене делегатима на располагање. Пре почетка скупштине делегати су под стручним вођством прегледали музеј у Комори у коме су изложене најинтересантније знаменитости Јужне Србије.

Скупштину је отворио поздравним говором г. Др. Нико Андријашевић, председник Савеза Адвокатских комора и председник Адвокатске коморе из Сарајева; излажући своју радост што смо се састали у Скопљу у лепом броју и верујући у плодан успех скупштине с погледом на утврђени дневни ред. Изложио је у краткој напоре Савеза Адвокатских комора који су побројани у следећем извештају:

„Пословни Одбор Савеза Адвокатских комора Краљевине Југославије подноси VII. редовној скупштини Савеза, која се одржава у Скопљу дне 16. маја 1937. на одобрење овај

И з в ј е ш т а ј.

У наставку рада иза VI. редовне главне скупштине Савеза пословни је одбор у извршењу закључака скупштине прибавио распис Љубљанског Апелационог суда у свари постављања заступника сиромашних и разаслао је свим коморама у сврху испословања сличног расписа од надлежних Апелационих судова.

Министарству правде и Министарству унутрашњих дјела упутио је Савез створену резолуцију поводом учесталих повреда адвокатске тајне по органима власти.

Савез је надаље упутио г. г. Министру правде и Министру финансија изгласану резолуцију, којом препоручује предлог Загребачке Адвокатске коморе о заведењу марка за Пензиони фонд.

Коначно је упућена претставка г. г. Министру унутрашњих дела и Министру правде гледе зостављања адвоката и адвокатских приправника и њиховог

спровађања кроз град у оковима.

Савезу није познато да је по горњим резолуцијама ишта учињено, осим што је Министарство правде својим актом од 21. октобра 1936. број 81514 по предмету злостављања адвоката тражило конкретне случајеве, те су коморе 24. октобра 1936. под бројем 166136. упућене да свака изравно јави поједине случајеве.

Од 3.—6. септембра 1936. одржан је у Бечу (Wien-у) конгрес Међународне Уније адвоката, којему су присуствовали од стране Савеза Краљевине Југославије Др. Вукчевић, Др. Весел и Др. Ст. Адамовић.

Био је одређен конгрес Међународне Уније адвоката за 24.—27. марта 1937. у Каиру, али је одложен на неизвјесно време.

Савез је у споразуму са Адвокатским коморама предао претставку у Министарству просјете у ствари заступања пред судом ауторских централа. Помоћник Министра је изјавио, да је правилником заштићено право адвоката.

Исто тако је интервенирано код Министарства правде у ствари аутентичног тумачења гледе адвокатских и овршних трошкова насталих после 20. априла 1932. у ствари ликвидације земљорадничких дугова. Жалибоже интервенција је била не само безуспјешна него је дала повода да уђе у финансијски закон амандман, којим се узаконује горње тумачење.

Напокон се је код Министарства правде интервенирало, да се спријечи установа у пројекту новог закона о судијама по којој се отежава прелаз адвоката у судску струку, Министар је одговорио, да ово питање није актуелно, јер да закон о судијама ради финансијских потешкоћа не може да изнесе пред парламенат.

У разним предметима интервенирао је у Београду код разних надлештава претсједник Београдске Адвокатске коморе г. Симић и секретар Савеза г. Живадиновић, на чему им Савез изриче своје признање и захвалност.

Сарајево, дне 5. маја 1937.

Предсједник:

Др. Андријашевић, в. р.

Секретар:

Др. Фирст, в. р.

Извештај је једногласно примљен.

За овим је секретар и благајник Савеза Комора г. Милан Живадиновић адвокат из Београда изложио рачун прихода и расхода Савеза Адвокатских комора Краљевине Југославије од 31. маја 1936. год. до 16. маја 1937. год., по коме прихода је било 36.649. дин. а расхода ради изравнања исто толико, с тим да се разлика од 3.206.— дин. колико преставаља чиста готовина, налази као улог код Државне хипотекарне банке. У току прошле године примљено је од Комора на име чланских улога 28.320.— дин. а издато је у току године 25.349.— дин. Прихода од камате било је 235.— дин.

За 1937/38. год. према прорачуну прихода и расхода, имало би да се прими на име улога од Адвокатских комора по 5.— дин. од адвоката, свега 14.000 дин., што са постојећом готовином од 1.300.— дин. преставаља приход од 25.300 дин. У расходима предвиђ ни су издаци за поштарину и друго 1.800.— дин., Међународном савезу адвоката улог за 1938. год. 2.800.— дин., евентуална помоћ делегатима за Конгрес Међународног Савеза адвоката 12.000.— дин., Адвокатској комори у Љубљани 3.500.— дин. и на име непредвиђених издатака 900.— дин., што све скупа износи 21.000.— дин., што са преносом за идући период у 4.300.— дин. износи свега 25.300.— дин.

Скупштина је примила и овај предлог прорачуна.

У прошлој години било је у Југославији 2.832 адвоката, учлањена у осам комора.

Прешло је се затим на избор претседника за 1937/38. годину па је једногласно изабрат за претседника Савеза Адвокатских комора г. Бора Јанковић претседник Адвокатске коморе у Скопљу: Како је се г. Милан Живадиновић адвокат из Београда, као секретар и благајник Савеза комора за протеклих седам година, извинио и замолио да му се уважи оставка, коју није повукао на захтев Скупштине, то је уз заслужно признање г. Живадиновићу, Скупштина избрала за секретаре Савеза комора г. г. Др. Видана О. Благојевића адвоката из Београда и Стевана Тривунца адвоката из Скопља.

Скупштина је срдачно поздравила досадашњег претседника г. Др. Андријашевића, који је по избору новог претседника, предао претседништво г. Јанковићу. Пошто је заузео председничко место г. Јанковић, срдачно поздрављен од колега, захвалио је се на пажњи која је указана Адвокатској комори у Скопљу,

тине што је Скопље изабрано као место овогодишње скупштине и седишта Савеза. Адвокати из Скопља умеће то да цене, а Скопље као негдашњи центар Српске државе а садашњи центар Јужне Србије заслужује ту пажњу.

Затим је се прешло на реферат г. Милана Живадиновића о заступању странака по новом грађанском парничном поступку и уводном закону за гр. п. п. од стране лица која не припадају реду адвоката, па су његови закључци и предлози једногласно прихваћени. Овај реферат, као и реферати г. г. Др. Видана О. Благојевића и Др. Радоја Вукчевића објављени су у Браничу за мај 1937., јер нису прочитани, као што нису прочитани ни остали реферати Адвокатске коморе у Сплиту у Новом Саду и Загребу, па ће бити штампани у другим часописима, јер то није могло бити због инцидента насталог на Скупштини услед тога што је Управа полиције у Скопљу послала једнога свога органа да присуствује Скупштини, и ако се Скупштина одржава на основу Закона о адвокатима, као уславно призната законом, а не на основу Закона о зборовима и удружењима. За седам година, за које време Савез Адвокатских комора држи своје годишње Скупштине, ово је први пут да Скупштини присуствује орган Управне власти. До сада наше Скупштине почаствовале су присуством највиши носиоци судске власти, тако да је због тога овај преседан нарочито тешко пао адвокатима, који не желе да се више понови.

Скупштина је једногласно одлучила да прекине рад, па је упутила прострне телеграме Министру правде и Председнику Краљевске владе као Претседнику Конгреса правника, с тим да ако се не да задовољење адвокатском реду, да ће се сви адвокати повући из Конгреса правника и из осталих правничких удружења и друштава.

* * *

На одржаном банкету, ранији претседник г. Др. Андријашевић, садашњи председник г. Јанковић и начоизабрани секретар г. Др. Благојевић истакли су значај Скопља за нашу државу, а нарочито претседник г. Јанковић рељефно је изложио у чему је значај ослобођења Јужне Србије, која слави ове године двадесетогодишњицу, по развијање правне свести, при чему су адвокати имали великог удела пружајући нареду своје стручне савете и судовима своју стручну помоћ.

Истог дана 16 маја 1937. год. делегати су посетили манастир Матку и видели значајне радње на рец. Трески која ће давати Скопљу електричну енергију.

Срдачно испраћени од својих колега из Скопљанске адвокатске коморе, у прагњи копљанских адвоката г. г. Бранка Аћимовића и Стевана Гривунца секретара Савеза комора, највећи број адвоката у току 17. и 18. маја 1937. год. направио је излет по најлепшим крајевима Јужне Србије, посетивши том приликом Тетово, Гостивар, Мајрово, манастир Св. Јована Глигорског, Стругу, Охрид, манастир Св. Нума на Охриду, Ресан, Преспанско Језеро, Битољ, Прилеп, Велес, са повратком Скопљу, поневши ванредне успомене из ове наше колевке и радника културе.

Идућа Скупштина Савеза Адвокатских комора одржаће се у месту које пословни одбор одреди.

На овогодишњој Скупштини биле су заступљене све Адвокатске коморе преко својих делегата изузимајући Сплитску Адвокатску комору коју је заступала Адвокатска комора у Љубљани.

Учешће адвоката на овој Скупштини било је знатно тако, да је и овога пута Савез Адвокатских комора, као највиши адвокатски форум, афирмирао своју животну снагу, за добро свих адвоката и наше државе.

Осми Конгрес правника Краљевине Југославије. — Стални одбор Конгреса правника састао се у Београду крајем априла, и донео одлуку да се овогодишњи Конгрес одржи у Новом Саду у дане 3, 4 и 5 октобра као што је то у прошлом броју Бранича објављено. Од преко шездесет предложених тема, конгресни одбор одабрао је шест актуелних проблема, који ће се расправљати на Новосадском састанку. За секретара и благајника конгреса изабран је г. д-р *Илија Пржић*, универзитетски доцент, а за његовог заменика г. *Александар Вучићевић*, адвокат из Београда. Пошто су одређене теме, три правничка удружења у Београду, Загребу и Љубљани предложили су референте по истима. Теме и референти су ови:

(1) *Како да се у новом Грађанском законнику уреди правни положај ванбрачне деце?* — Г.г. д-р Драгољуб Аранђеловић, проф. унив. из Београда; Милош Јовичић, претседник Апелац оног суда у Београду и др. Бертолд Ајзнер, проф. универзитета у Загребу

(2) *Које се законодавне мере могу препоручити за одржавање неделајности сељачког поседа?* — Г.г. д-р Милан Ивић, проф. екон.-комерц. школе у Загребу; д-р Аншон Урбан, адвокат из Љубљане; д-р Живојин М. Перић, проф. унив. из Београда и д-р Радмило Белић, шеф отсека Београдске општине; Јован Димишријевић, судија са Умке.

(3) *Реформа прописа Грађанског парничног поступка о пресуди услед изостанка и пропуштања* — Г.г. др. Јован Авковић, касациони судија из Ноог Сада; д-р Срећко Чуља, проф. унив. из Загреба; д-р Мирослав Муха, касациони судија из Загреба; д-р Видан О. Бл. Гојевић, адвокат и прив. доцент из Београда; Будимир Пл. каловић, судија окр. суда из Београда и д-р Дионис Година, адвокат из Београда.

(4) *Треба ли повишавати казне у Кривичном законнику за извесна кривична дела и да ли треба смањити размак између максималне и минималне казне?* — Г.г. д-р Миодраг Аћимовић, проф. ун. в. у Суботици; д-р Данило Ј. Данић, касациони судија из Београда и Бранко Гослар, заменик држав. тужиоца из Љубљане

(5) *О потреби кодификације радног права.* Г.г. д-р Иво Голишео, адвокат из Загреба; Душан М. Јеремић, начелник Мин. соц. политике из Београда; д-р Милан Аршош, проф. унив. из Београда; д-р Стојан Бајич, судија окр. суда и прив. доцент унив. из Љубљане и д-р Јанко Кестл, помоћник управника пензион. завода за намештенике из Љубљане.

(6) *О уопштењу стручног правног особља.* — Г.г. др. Хинко Кризман, бив. министар и адвокат из Сарајевина; д-р Рудолф Анреј, начелник државне статистике из Београда и Стојан Јовановић, судски инспектор Министарства правде из Београда

Предавање о улози Војводине у развоју нашег права одржаће д-р Илија Пржић, универзитетски доцент из Београда.

Стални одбор Конгреса донео је одлуку, у намери да се дискусија у секцијама подигне на висину реферата, да замоли неколико учесника Конгреса да се унапред припреме за дискусију. Овим учесницима биће достављени реферати благовремено, како би могли припремити своје усмене примедбе и спремни у ети учешће у дискусији.

Месни припремни одбор новосадских правника, у споразуму са претседништвом Конгреса, утврдиће програм саме скупштине и израдиће пројекте излета и осталих приредаба.

Члански улог за Конгрес за ову годину утврђен је на 60 динара а за учеснике равнике, без обзира на звање и позив, а 50 динара за чланове њихових породица. Чланом Конгреса може бити сваки дипломирани правник, који је редован члан једнога од удружења правника у Београду, Загребу или Љубљани.

И. П.

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Б р а н и ч не доносити садржаје свих правних часописа код нас.

Архив за правне и друштвене науке, орган Београдског правног факултета. Уредник *Др. Михаило Илић*.

Садржај бр. 3. Књ. XXXIV. за април 1937. год.:

Чланци: Бернар Ловерњ: Садасња депресија и психолошка теорија криза; Др. Михаило П. Чубински: Завођење и његове последице; Др. Војилар С. Марковић: Демократија и њено приватно право; Др. Душан Љ. Пантелић: Основ законог дела у правној филозофији; Др. Мирослав Муха: Значење клаузуле „под претњом извршења“. — Правна политика: Др. Милан Ф. Бартош: Конституционална стварна службеност. — Страни правни живот: Др. Јован Ђорђевић: Рувелтова реформа Врховног суда. — Административна хроника. — Судска хроника. — Итд.

Југословенски економист. Главни уредник *Др. Душан М. Паншић*.

Садржај бр. 4. Год. II. за април 1937. год.:

Проф. Др. Милан Тодоровић: Наши законски прописи о ограничењу златне и валутне клаузуле; Леонид Таубер: Концерни у југословенском законодавству; Привредни и друштвени живог. — Преглед штампе. — Итд.

Мјесечник, гласило Правничког друштва у Загребу, Уредници: *Др. Едо Ловрић* и *Др. Иво Полишео*.

Садржај бр. 4. Год. LXIII. за април 1937. год.

Др. Владоје Рижнар: Записнички позив и формални недостаци поднеска; Др. Иван Шпан: О надлежности за развргнуће заједнице; Др. Иван Штајнмец: Надлежност окружних судова у трговачким и рудничким стварима; Еугени Вецек: О примени § 132. ал. III. хрв. грађ. пар. поступника; Др. Стојан Јеремић: Врсте помоћног особља у радњама; Др. Јосип Ручнер: Погодба о досмртном уздржавању и њезино разрешење; Др. Е. Палуа: Хипотека и привилегија на брод пред узаконење помор. трг. закона. — Итд.

Правнички гласник, орган Удружења правника, Адвокатске и јавно-бележничке коморе у Новом Саду. Уредник *Др. Славко М. Ђурић*.

Садржај бр. 2. за март—април 1937. год.

Чланци: Др. Јован Савковић: Примедбе на предоснову нашега Грађанског законика; К: Још о §-у 120. Зак. о адвокатима; Др. Ђока Павловић: Глосе уз садашњицу; Др. Тодор Петковић: Утицај §-а 507. Грађ. п.п. на састав наредбеног дела пресуде и на правне лекове странке која је парницу добила; Др. Алек сандр Гавела: Криминалитет у Југославији; Стеван Бранковић: Како се правилно остварује издржавање за ванбрачно дете. — Итд.

Правосуђе, часопис за судску праксу. Уредник *Стојан Јовановић*. Власници и оснивачи: *Др. Фердо Чулиновић*, *Др. Иво Машејевић* и *Стојан Јовановић*.

Садржај бр. 4. Год. IV. за април 1937. год.:

Грађанско право: Лаза Урошевић: Предоснова Грађанског законика за Краљевину Југославију; Др. Борислав Т. Благојевић: Излучна тужба; Михаило Соловјев: Прво рочиште по противтужби; Еуген Вагнер: Утврђење вриједности спора у парничном поступку; Михаило В. Јовић: Обрачунавање наследне таксе на наслеђа оптерећена удовичким ужитком; Новак Перовић: Једна празнина у пописима о надлежности Грађанског парничног поступка. — Кривично право: Др. Бор. Д. Петговић: Кривична одговорност правних (моралних) лица; В. Вуковић: О делима покушаја убиства и казниности истих. — Итд. — Додатак: Правни живот, часопис за судску праксу и законодавство. Бр. 4. Год. II.

Полиција, часопис за политичко управну, полицијску, судску и самоуправну праксу. Власник и уредник *Васа Лазаревић*.

Садржај бр. 7.—8. Год. XXIV. за април 1937. год.:

Чланци и расправе: Криминалитет и полиција у Сједињеним државама од Др. Бруна Шула; Операција подмлађивања као кривично-правни проблем од Др. Ј. Кулаша; О заступању општине и посебног дела општине у грађанским парницама од С. Куле Н. Кецојевића; Утврђење неистинитости исправе (§ 323. гр. п.п. од Др. Фрање Горшића. Психонализа и ново кривично законодавство од Јована В. Коштунице; Законско сузбијање скитље од Др. Еугена Гудца; Друштво народа у сарадњи са међународном полицијом у циљу укидања трговине белим робљем на далеком истоку од Р. Г.; Др. Михаел Слубл од Вл. Милићевића; Рад Црвеног Крста на помоћи у несретним случајевима на путу од Ђ. Т.; Службенички односи општинских службеника на главним службеничким местима од Ш. — Итд.

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

Објављеног у Службеним новинама од 22. марта до 18. маја 1937 г.:

Бр. 72.-XXII, од 31. марта 1937. год.:

150) Уредба о организацији државног добра Беље. — 151) Уредба о изменама и допунама Уредбе о скупном порезу на пословни промет бр. 16.100 од 14. марта 1931. г. са свима њеним доцнијим изменама и допунама. — 152) Правила

www.u Савеза водних задруга. — 153) Упутство о полагању адвокатског испита на подручју Великог суда у Подгорици. — 154) Образовање нове катастарске управе у Чаковцу. — 155) Ратификација од стране Републике Колумбије међународне конвенције о сузбијању трговине белим робљем. — 156) Телефонски саобраћај.

Бр. 73. — XXIII, од 1. априла 1937. год.:

157) Финансијски закон за 1937/38. год. — 158) Уредба о бановинским трошаринама. — 159) Правилник о начину наплате заједничких бановинских трошарина. — 160) Правилник уз одредбе о порезу на пословни промет Финансијског закона за 1937/38. год. као и о изменама и допунама Правилника за извршење Закона о порезу на пословни промет Н. П. бр. 4794 од 10. фебруара 1922. год. — 161) Измене и допуне Правилника о изради и ношењу дипломатско — консуларне униформе од 13. марта 1931 год. — 162) Статут социјалног фонда Апотекарске коморе Краљевине Југославије. — 163) Распис свима финансијским дирекцијама и пореским управама уз § 19 Финансијског закона за 1937/38. год.

Бр. 74. — XXIV, од 2. априла 1937. год.:

164) Уредба о заједничким ближим одредбама за извршење т. 10. § а 20. Финансијског закона за 1937/38. г. у погледу наследне и даровне таксе као и таксе за пренос некретнина услед смрти или услед даровања међу живима. (Уредба о бесилатним преносима имовине). — 165) Правилник уз одредбе о таксама Финансијског закона за 1937/38. год. — 166) Правилник о разреду и наплати паушалне возаринске таксе за превоз путника аутобусима и пренос робе моторним колима (Таксено — возарински правилник). — 167) Правилник уз одредбе о непосредним порезима Финансијског закона за буџетску 1937/38. г. као и о изменама и допунама Правилника о непосредним порезима. — 168) Допуна чл. 7. општег Правилника о повлашћеној војњи и превозу.

Бр. 81. — XXV, од 10. априла 1937. год.:

169) Указ о издавању Општине ораховачке и припајању Општини јачинској. — 170) Уредба о допуни чл. 98. Закона о сузбијању и угушивању сточних зараза од 14. јуна 1928. г. — 171) Уредба са законском снагом о Шеријатској гимназији у Сарајеву. — 172) Уредба о Вишој исламској шеријатско — теолошкој школи у Сарајеву. — 173) Уредба о измени ст. 2. чл. 57. Уредбе о изабраним одборима (судовима добрих људи) од 3. јула 1936. са доцнијим изменама и допунама. — 174) Измене Уредбе за извршење Закона о лову на територији Зетске бановине. — 175) Правилник о управи и надзору над издвојеним ловиштима крајшких имовних општина. — 176) Правилник о изменама и допунама у Правилнику за извршење Закона о државној трошарини. — 177) Допуна чл. 27. Правилника о пријемним радио-апаратима за приватну употребу. — 178) Телефонски саобраћај. — 179) Исправке у Уредби о заједничким ближим одредбама за извршење тач. 10. § а 20. Финансијског закона за 1937/38. год. — 180) Исправка Правилника о изменама и допунама Правилника о бањама, минералним и топлим волама од 14. јуна 1920. год. — 181) Исправка Правилника возаринске паушалне таксе бр. 22730/III од 1937. г.

Бр. 85. — XXVI, од 15. априла 1937. год.:

182) Уредба о трговинском споразуму између Краљевине Југославије и Краљевине Румуније. — 183) Правилник о издавању и употреби „Бонова за исплату земљорадничких дугова при Привилегованој аграрној банци“. — 184) Допуна Правилника о пословном реду у Министарству финансија. — 185) Висина пристојби. — 186) Оснивање Техничког одеља у Брусу. — 187) Преглед државних прихода и расхода за фебруар 1937. и за период април 1936. — фебруар 1937. год. по буџету 1936./37. год. — 188) Стални бирачки списак за избор сенатора за Београд, Земун и Панчево.

Бр. 86. — XXVII, од 16. априла 1937. год.:

189) Указ о издавању села Стрезовце из Општине ораховачке и припајању Општини јачинској, среза жеглиговског, Вардарске бановине (Исправка). — 190) Правила о полагању стручног државног испита за наставнике грађанских школа. — 191) Упутства за извршење Уредаба о утврђивању минималних надница, закључивању колективних уговора, помирењу и арбигражи. — 192) Преписи рачуна који се подносе по решењу бр. 3322/IV—1936. не подлеже такси. — 193) Допуне у правилнику и нормама о контроли семена културних биљака. — 194) Упутство за наплату Државне и бановинске таксе. — 195) Исправка у Правилнику о изменама и допунама Правилника о непосредним порезима.

Бр. 91. — XXVIII, од 22. априла 1937 год.:

196) Правилник о надлежностима у Поштанској штедници. — 197) Правилник о униформисању особља на поморско — трговачким бродовима и јахтама. — 198) Тарифа за неразврстано техничко особље Државне штампарије у Београду.

Бр. 93. — XXIX, од 24. априла 1937. год.:

199) Упутства за извршење буџета државних расхода и прихода за 1937/38. годину. — 200) Аутентично тумачење става 1. чл. 4. и 36. Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова. — 201) Цена ланеног и ричиновског семена за жетву 1937. године. — 202) Укидање решења Министарског савета Ц. број 26900 од 18. јуна 1926. године.

Бр. 96. — XXX, од 28. априла 1937.:

203) Указ о отварању Генералног консулата Краљевине Југославије у Цириху. — 204) Правилник о фонду непокретности Министарства финансија. — 205) Упутство за извршење § 157. Зак. о чиновницима и § 163. Зак. о државном саобраћајном особљу. — 206) Правилник о измени Правилника о устројству и раду завода за испитивање вуне у Београду од 11. новембра 1936. год. — 207) Правилник о светковању благодана на поморско — трговачким бродовима Краљевине Југославије. — 20) Чланови сталне испитне комисије за полагање држ. стручног испита за професоре и учитеље вештина уметничких школа у Загребу. — 209) Оснивање катастарске управе за срезове охридски и преспански са седиштем у Охриду. — 210) Телефонски саобраћај. — 211) Исправка Уредбе о бесплатним преносима имовине од 1. априла 1937. бр. 22720/III — 212) Исправка упутства за извршење буџета државних расхода и прихода за 1937/38. год.

Бр. 109. — XXXI, од 17. маја 1937. год.:

213) Уредба о уређењу Мин. просвете. — 214) Уредба о домаћим школама. — 215) Уредба о оснивању средњих и виших уметничких школа у Београду. — 216) Уредба са законском снагом о оснивању Економско — комерцијалне високе школе у Београду. — 217) Уредба о изменама и допунама у Уредби о удружењима слушалаца универзитета П. бр. 12394 од 20. априла 1937. год. — 218) Правилник за обезбеђење потпора и помоћи за случај болести, изнемоглости, старости и смрти или несреће у смислу прописа § 7. Зак. о осигурању радника. — 219) Упутства за оверавање односно за евидентирање дозвола за запослење страних држављана издатих на неодређено време. — 220) Правилник уз одредбе о непосредним порезима Финансијског закона за буџетску 1937./38. год. као и о изменама и допунама Правилника о непосредним порезима. — 221) Званично признање међународног сајма у Београду. — 222) Измена Упутства за извршење Уредбе о ликвидацији бесправних насеља и заузећа у државној шуми Пасјачи — Видојевици — Маџану. — 223) Наредба о одређењу рејона за 2 јавнобележничка места у седишту Среског суда у Сиску. — 224) Измене чл. 15. Правилника Државног лечилишта у Сурдулици. — 225) Оснивање и територијална надлежност Дирекције шума у Мостару. — 226) Оснивање Катастарске управе за Срез рађевски са седиштем у Крупњу. — 227) Преглед државних расхода и прихода за месец март 1937. год. и за период април 1936. март 1937. по буџету за 1936./37. год. — 228) Измена повеља ратификација са Турском. — 229) Присуп Републике Турске, Међународној конвенцији за сузбијање трговине женскињем и децом. 230) Престанак клириншког уговора са Чехословачком. — 231) Телефонски саобраћај.

Бр. 110. — XXXII, од 18. маја 1937. год.:

232) Уредба о трговинском споразуму између Краљевине Југославије и Краљевине Данске. — 233) Уредба о Централном фонду братинских благајна и Резервним фондовима главних братинских благајна. — 234) Фототелеграфија Београд—Париз. — 235) Исправка у Уредби о Вишој исламској шеријатско-теолошкој школи у Сарајеву.

НОВЕ КЊИГЕ

J. M. Pèritsch: Le Droit international contre la solidarité des peuples. Supplément „Revue Mensuelle“, Genève, Octobre 1936, p. p. 4.

Univ. profesor Aleksander Makleov: Kazensko-pravna veda in kriminologija. (K vprašanju klasifikacije kriminalnih ved.) La science du droit penal et la criminologie (Contribution au problème de la classification des sciences criminelles). Ponatis iz Zbornika znanstvenih razprav pravne fakultete. XIII. Založila Juridična fakulteta, Ljubljana, 1937. Str. 28.

Jedan prijedlog za nacrt Ustava. (Štampano kao rukopis). Zagreb, 1937. Str. 12.

www.nlb.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
Борислав А. Милојковић: Међународни тероризам и његово сузбијање. — II. Међународни кривични суд. — III. Подела власти у Међународном праву. — Београд, 1937. Стр. 16. Издање пишчево.

Јован В. Кошунџица: Психоанализа и ново кривично законодавство. Предавање одржано на Народном Универзитету у Новом Саду 22. априла 1937. Прештампано из часописа „Полиције“ за 1937. Београд, 1937. Стр. 23.

Bochko K. Péritch: Contribution juridique en vue de l'Elaboration d' un Code civil yougoslave. Editions Pierre Bossuet, Paris, 1936. p. p. 423.

господар имања без своје кри-
вице налазио ван отаџбине од
Јована Д. Смиљанића, секретара
Касационог суда у Београду. 297

У радњи адвокатског приправника
што заступајући имовне ин-
тересе извесног лица, није испу-
нио своју дужност, стоји кри-
вично дело из § 369 крив. зак.,
а не дело из § 371 крив. зак.,

који се пропис односи на адво-
кате а не и на њихове приправ-
нике од *Јована Д. Смиљанића*,
секретара Касационог суда у
Београду. 298

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ... .. 299

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА ... 304

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА ... 305

НОВЕ КЊИГЕ... .. 306